

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN
YASAL DÜZENLEMELER ÇERÇEVESİNDE
KADINLARA YER AÇMAK

L.YILDIZ TOKMAN, SEMA KENDİRCİ

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN
YASAL DÜZENLEMELER ÇERÇEVESİNDE
KADINLARA YER AÇMAK

L.Yıldız TOKMAN, Sema KENDİRCİ

Yarın için Bugünden Kampanyası Eğitim Dizisi 2

Bu kampanya, Ka-Der Ankara Şubesi,
Yerel Siyaset Çalışma Grubu tarafından yürütülmektedir.

Adres: Çevre Sokak 29/2 Çankaya Ankara

Telefon: (312) 467 88 16

Faks: (312) 427 39 79

E posta: kader_ankara@yahoo.com

Olof Palme Enstitüsü desteğiyle hazırlanmış ve yayınlanmıştır.
İfade edilen görüşlerden yazarlar sorumludur.
Sponsored by the Olof Palme International Center and Sida.
Writers are responsible for the content.

İkinci baskı, Birleşmiş Milletler Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının
Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı tarafından desteklenmiştir
Second edition is supported by United Nations Joint Programme on Promoting
and Protecting Women and Girls' Human Rights.

2. Baskı, Ankara, Mayıs 2006
Kapak ve Sayfa Düzeni: Tennur Baş
Baskı: Yalçın Matbaacılık Ltd. Şti. - Ankara
ISBN 975-6487-05-4

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN
YASAL DÜZENLEMELER ÇERÇEVESİNDE
KADINLARA YER AÇMAK

L.YILDIZ TOKMAN, SEMA KENDİRCİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Giriş	9
Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili ve Gerçek Demokrasi	11
Yerel Yönetimler, Yerel Yönetimleri Düzenleyen Yasalar	13
Kadınlar da Hemşehridir!..	17
Kadınların Yerel Gereksinmelerini Anlayabilmek İçin...	19
Kadınların Hizmetlere Erişimi ve Yönetime Katılımı İçin Mahallenin Önemi	21
Kadınların Aile İçinde Sorumlu Tutulduğu Hizmetler Gerçekte Kamusal Hizmetlerdir	23
Yerel Yönetimler Kadınların Şiddetten Korunmasında Sorumludur!	27
Kadınların İstedikleri Her Yere Kolayca Ulaşabilmeleri, Her Yerde Güvenle Dolaşabilmeleri İçin...	29
Kadınların "Konut ve Taşınmaz Hakları"na Gelince...	33
Yerel Kadın Örgütlerinin Yerel Meclisleri İzlemesi, Yerel İhtisas Komisyonlarına Katılması	35
Yerel Kadın Örgütlerinin Stratejik Planlara Görüş Vermesi	39
Yerel Kadın Örgütlerinin Kent Konseylerine Katılması, Kadın Meclislerini Kurması	41
Kadın Hemşehrilerin ve Yerel Kadın Örgütlerinin Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılması	43
Örgütsel Yapıda Düzenleme Olanakları: Kadından Sorumlu Birimler, Cinsiyet Eşitliği Komisyonları ve Danışmanları...	45
Ekler	49

ÖNSÖZ

Kadınların siyasal katılımındaki büyük eksiklik ve siyasetin kadınları ve kadın sorunlarını dışlayan yapısı, Türkiye’deki feminist politikanın öncelikli gündem maddelerinden biri olageldi. Ancak yerel siyaset de bu genel gündemleştirmenin bir parçası olarak kabul edilmekle birlikte, yerel siyasetin özgüllüğü ve kadınlar için açabileceği yeni alanlar üzerinde hemen hiç durulmadı.

2002 yılındaki erken genel seçimlerde bütün partilerin kadın hakları konusunda güzel sözler söyleyip aday listelerinde kadınlara yer vermemesinden sonra, yerel seçimler öncesinde daha güçlü, sürekli ve bütünlüklü bir çalışma yapma ihtiyacını duyan bir grup kadın olarak bir araya geldik.

Yerel siyasetin kadınlar için önemi kadar, kadınların da yerel siyaseti değiştirecek bir güç olarak değerini göstermek, kadınların dikkatini kendi buldukları yerin özgül sorunlarına, özgül siyasetine çekmek istiyorduk. Kadınların farklı ihtiyaçlarını ve taleplerini gören, dikkate alan bir yerel yönetim anlayışının geliştirilmesi için sesimizi yükseltmekle başlayan süreç, siyasal deneyimlerimizi paylaştığımız toplantılar, eğitici eğitimleri, seçmen eğitimleri, kitapçıklar ve broşürlerin hazırlanması, medya çalışmaları, lobi çalışmaları ile devam etti.

Bu dönem, aynı zamanda dünyadaki değişimlere paralel olarak Türkiye’nin de kamu yönetiminde önemli değişiklikler yaptığı bir

dönemdi. Merkezde toplanmış pek çok yetki ve sorumluluğun yerel yönetimlere devrini öngören yasal çalışmalar hızla sonuçlanıyor ve kamuoyunda tartışılıyordu. Bu tartışmalar kamu yönetimi ve kamu hizmeti anlayışına odaklanmakla birlikte, kamunun bir parçası olan kadınlara ilişkin tek laf edilmedi. Yine görünmez olmuştuk, yine sesimiz duyulmuyordu. Oysa biliyorduk ki, kamu yönetimi reformu, kadın vatandaşların yaşamına ciddi bir etkide bulunacak, bazı yükler getirecek, bazı imkânlar açacaktı. Bu nedenle, çalışmalarımızın önemli bir boyutunu da kamu yönetimi reformu ve ilgili mevzuatın cinsiyet eşitliği açısından değerlendirilmesi oluşturdu.

Size sunduğumuz bu eğitim seti üç kitaptan oluşuyor: Düğüm Bilgisi (Aksu Bora, Ceren Işat), Belediye Kadınlara da Hizmet Eder/ Kadın Dostu Belediye Hizmetleri: Neden, Nasıl (Ayten Alkan), Yerel Yönetimlere İlişkin Yasal Düzenlemeler Çerçevesinde Kadınlara Yer Açmak (L.Yıldız Tokman, Sema Kendirci).

Bu kitapları hazırlarken, kadınların ve kadın sorunlarının yerel siyasette temsilini artırmayı hedefleyen Yarın İçin Bugünden Kampanyasının artık yerel kadın örgütleri tarafından sahiplenilmesini, yaygınlaştırılmasını ve zenginleştirilmesini amaçladık. Biliyoruz ki önümüzde uzun bir yol var. Üç yıllık çalışmanın sonunda çıkarabildiğimiz yol haritasını daha geniş bir katılımı tartışmak, bilgi birikimimizi paylaşmak ve zenginleştirmek, artık yerel siyasette KADINLAR VARDIR demek istiyoruz. Biliyoruz ki, biz yerel siyasette var olduğumuz zaman hem siyaset değişecek hem de kentler...

Kadınların yerel siyasette görünür hale gelmesi, güçlenmesi, değiştirmesi için,

YARIN İÇİN BUGÜNDEN...

Yerel Siyaset Çalışma Grubu
Aksu Bora, Ayten Alkan, Ceren Işat, Fatma Nevin Vargün,
İlknur Üstün, Nazik Işık, Sema Kendirci, Serpil Sancar,
Yıldız Tokman, Yüksel Mutlu

GİRİŞ

KA-DER Ankara Yerel Siyaset Çalışma Grubu olarak **'Yarın için Bugünden'** isimli Kampanyamızla;

- örgütlü kadınların yerel siyasete katılım talebi çerçevesinde seferber olmasını sağlamayı;
- kadınların yerel yönetimlere adaylıklarını desteklemek ve teşvik etmeyi;
- siyasal partilerin ve hükümetin yerel yönetimlere ilişkin programlarını etkilemeyi;
- yerel yönetimlerin duyarlılık ve bilinçlerini artırmayı;
- kadın dostu yerel politikalar geliştirilmesine yönelik perspektifler oluşturmayı;
- kadınların yerel yönetime katılımını artıracak modeller geliştirmeyi;
- kadın seçmenlerin duyarlılıklarını artırmayı;
- medyanın dikkatini konuya çekmeyi;
- somut hedefler doğrultusunda yerel çalışmaları desteklemeyi;
- yerel yönetimler ile yerel kadın örgütleri arasında işbirliği imkanlarını artırmayı hedefliyoruz.

Hedeflerimiz arasında **“yerel yönetimlerin duyarlılık ve bilinçlerini artırmak, kadın dostu yerel yönetim politikaları geliştirmeye yönelik perspektifler oluşturmak, yerel yönetimler ile yerel kadın örgütleri arasında işbirliği**

imkanlarını artırmak” olunca, **“yasal düzenlemeler önünde bizim için açılan kapılardan girme”**nin rehber kitapçığı olabilecek bir kitap yazalım diye düşündük.

Çabamız,duyarlı yerel yöneticilere ve yerel kadın örgütlerine bir ufuk açmak, onların buluşabilecekleri ortak zeminlerin altını çizmekle sınırlı.

Kitapçıkta :

- kadınların, özellikle de örgütlü kadınların, yerel yönetimlere ilişkin yasal haklarına,
- yerel yöneticilerin, kadınlara yönelik görev ve sorumluluklarına,

ilişkin yasa ve yönetmelik maddeleri incelenip, hedeflerimizi gerçekleştirmede sağlayabilecekleri fırsatlar açısından yorumlanmaktadır.

Elbette yerel yönetimleri ve yerel kadın örgütlerini ilgilendirebilecek yasal düzenlemeler sadece kitapta incelediğimiz yasa ve yönetmeliklerle sınırlı değil. Kitap kapsamına alamadığımız, doğrudan yerel yönetimlere ilişkin olmamamakla birlikte dolaylı olarak onların görev ve sorumluluk alanına giren başka yasal düzenlemelerin de olduğunu belirtmek gerekiyor. Örneğin imara, çevre, doğal ve tarihi eserleri korumaya, toplu konut yapımına ilişkin yasalar ile bunların ilgili tüzük ve yönetmeliklerinde de açık kapılar bulabilmek olanaklı.

YEREL YÖNETİMLERDE KADIN TEMSİLİ VE GERÇEK DEMOKRASİ

Yerel yönetimler, yaşam çevremizle ilgili olarak mekansal, toplumsal, sosyo-kültürel, ekonomik tüm ortak gereksinimlerimizi karşılamak, ortak sorunlarımızı çözmek için vardılar. Bunun için yerel yönetimler; güvenli, sağlıklı, düzenli planlı çevrelerde yaşamamızı, çalışmamızı, konut edinmemizi, sağlık, eğitim, sosyo kültürel etkinliklerden eşitçe yararlanmamızı, yaşadığımız yerde rahatça dolaşmamızı ve bunları yaparken o yerleşmeye ilişkin kararlara katılmamızı ve yapılanları denetlememizi sağlamalıdır.

Türkiye’de yerel demokrasi ve katılımın temeli olan temsile bakıldığında, yerel yönetimlerde kadınların temsilinin yok denecek kadar az olduğu görülür.

Yerel yönetimlerin seçilmiş karar organları olan, belediye meclisleri ve İl genel meclislerinde kadınlar ancak %2 oranında temsil edilmektedirler. 3234 belediye başkanından yalnızca 18’i (%0,6) kadındır.

Oysa, AB ülkelerinde seçilmiş her 5 yerel yöneticiden biri kadındır. Kadınların belediye meclislerinde temsil oranı İsveç’te %4, Finlandiya’da %30, Almanya ve Hollanda’da %23, İtalya’da %22’dir. Bu tablo, yerel yönetimlerde kadın temsil oranlarının demokratikleşme ve kadınların taleplerine duyarlı olma açısından önemini göstermektedir.

Ayrıca, AB ülkelerinin yerel yönetimlerinde, uygulamaları toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değerlendiren ‘yerel eşitlik büroları’ vardır. İngiltere’de yerel yönetimlerin planlama bürolarındaki kadın girişimleri, kent planlarının kadınların gereksinimleri düşünülerek tasarlanmasını sağlamaktadır. Bunlar yerel yönetimlerde demokratikleşme ve toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde kurum-sallaşmanın örnekleridir.

Bilindiği gibi, Türkiye’de kadınlar 1930 yılında yerel yönetimlerde seçme ve seçilme hakkını almışlardır. Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması adı altında yeniden düzenlenen ilgili yasalarda:

- Yerel yönetimlerde 75 yıldır temsil oranı artmayan kadınların, temsilini artırıcı özel önlemler düşünülmemiştir.
- Kadınların kentsel hakları ile yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları bağlamında eşitlikçi ilişki geliştirmeye yönelik saydamlık ve bilgi edinme hakkını yaşama geçirecek araçlar sınırlıdır.
- Kadınlara yönelik hizmetlerin önceliği, yerel yönetimlerin olanakları çerçevesinde ve yöneticilerin inisiyatifine bağlıdır.
- Yerel yönetimlerin verdiği hizmetlerin özelleştirilmesi halinde; ücretli hale gelen hizmetlerden kadınların yararlanamama durumunu gözönüne alan, kadınları güçlendirici önlemlerin yer alması gerektiği belirtilmemiştir.
- Yerel hizmetlere gönüllü katılıma ilişkin düzenleme; kadınların yasal haklarına yönelik yerel hizmetleri, bir anlamda kamu hizmeti olmaktan çıkarıp, gönüllülerin (bireysel ya da örgütlü) inisiyatifine bırakma tehlikesini taşımaktadır.
- Doğrudan kadınlara yönelik tek düzenleme olan ‘Kadın ve çocuk koruma evi açmak’ görevi bütçe ve personel açısından yasal bir güvenceye kavuşturulmamıştır.
- Yerel yönetimlerin bünyesinde özel olarak kadın-erkek eşitliği politikaları üretecek ve yerel hizmetlerin kadınların gereksinme ve sorunlarını dikkate alarak gözden geçirilmesine hizmet edecek bir eşitlik biriminin kuruluşuna ilişkin yasal bir zorunluluk getirilmemiştir.

YEREL YÖNETİMLER, YEREL YÖNETİMLERİ DÜZENLEYEN YASALAR

Anayasanın 127.maddesinde yerel yönetimler; il, belediye veya köy halkının, yerel ortak gereksinmelerini karşılamak üzere, kuruluş esasları yasayla belirtilen ve karar organları, gene yasada gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanır. Yerel yönetimlerin kuruluş görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenlenir.

Bu kitapta yerel yönetimleri düzenleyen;

- **5393 sayılı Belediye Kanunu** (13.07.2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı)
- **5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu** (23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı)
- **5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu** (04.03.2005 tarih ve 25-745 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı) ile
- 5302 sayılı yasanın 65. maddesi ile 5393 sayılı yasanın 77. maddesine dayanarak İçişleri Bakanlığı’nın hazırladığı **İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği** (09.10.2005 tarih ve 25981 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı)
- 5393 sayılı yasanın 19.maddesine dayanarak İçişleri Bakanlığı’nın hazırladığı **Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği** (09.10.2005 tarih ve 25981 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı)
- 5302 sayılı yasanın 11.maddesine dayanarak İçişleri Bakanlığı’nın hazırladığı **İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliği** (09.10.2005 tarih ve 25981 sayılı Resmi Gazete’de yayımlandı)

yukarıda belirtilen hedeflerimiz çerçevesinde ele alınmaktadır.

İl Özel İdareleri:

İl özel idareleri il halkının ortak genel gereksinmelerini karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir. İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir. İl özel idareleri bir ilin kurulması ile kendiliğinden kurulur ve ilin kaldırılması ile de son bulur. İl özel idaresinin başında vali bulunur. İl genel meclisi ve il daimi encümeni de, il özel idaresinin diğer organlarıdır.

Merkezdeki bakanlıklar, il ve ilçe düzeyinde kurulan taşra örgütleri (il ve ilçe müdürlükleri) eliyle hizmetlerini yürütürler. Bunun yanında, il düzeyinde valilik ve ilçe düzeyinde kaymakamlık da merkezin taşradaki örgütlenmeleridir. İl özel idarelerinin kuruluş, organ, yönetim, yetki ve görevleri ve çalışma biçimlerini düzenleyen **5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanunu** ile merkezi yönetimin taşra teşkilatı ve görevlerinin önemli bir bölümü il özel idarelerine devredilmektedir. İçinde bulunduğumuz dönem; merkezi yönetimin taşra teşkilatında önemli bir dönüşüm sürecidir. Bu süreç, yönetim ve hizmetlerde yerelleşmeyi sağlaması açısından olumludur; ancak uygulamada, yerelleşmeyi takiben hizmetlerde özelleştirme sürecini hızlandıracığı ve ücretli hale gelen hizmetlerin öncelikle kadınların yararlandığı hizmetler olacağı sakıncası bulunmaktadır.

Büyükşehir Belediyeleri:

Büyükşehir Belediyesi en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini (ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve ilçe belediyeleriyle aynı yetki imtiyaz ve sorumluluğa sahip belediye) kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; yasalarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir. Büyükşehir sınırları içerisinde kalan ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri arasındaki ilişkiler **5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu** ile düzenlenmiştir. Yeni Yasa, büyükşehir belediyelerinin coğrafi sınırlarını ve yetkilerini artırmaktadır. Büyükşehir belediyeleri kent çapında; stratejik plan ve yatırım programı yapar, nazım imar planlarını yapar ve uygular, tatbikat imar planlarını onaylar ve uygulanmasını denetler,su, kanalizasyon, toplu taşıma, mezarlık, itfaiye hizmetlerini yürütür, ilçe ve belde belediyeleri arasında koordinasyonu sağlar, uyuşmazlıkları giderir.

Belediyeler:

Belediyeler o beldede yaşayanların yerel ve ortak gereksinmelerini karşılamak için kurulan, karar organları oradaki seçmenler tarafından seçilen, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir. Belediyelerin, kuruluş, organ, yönetim yetki ve görevleri, çalışma biçimleri **5393 sayılı Belediye Kanunu** ile tanımlanmıştır. Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur. Türkiye’de 2005 yılında belediye sınırları içinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranı %87 dir.

KADINLAR DA HEMŞEHRİDİR!..

Yönetime katılım ve hizmetlerden yararlanmayla ilgili olarak “**hemşehrilik**” (kenttaşlık) hukuku çerçevesinde getirilen “hak” tanımı o yerleşmede yaşayan herkesi içerir. Ancak **kadınları gerçek anlamda içerebilmesi**, kadınların yaşam koşullarına uygun katılım ve hizmet düzenlemelerinin düşünülmesine bağlıdır.

O yerleşmede yaşayan kadınların, bir başka deyişle “**kadın hemşehriler**”in, diğer hemşehriler gibi yerel hizmetlerden yararlanma, yerel yönetimlerin karar ve hizmetlerine katılma, yerel etkinlikler hakkında bilgilenme hakkı vardır.

Kadınların “belediye yardımları”ndan yararlanma hakları, kadınların belediyeye ağırlıklı olarak “yardım” üzerinden ilişkilenebilmesine yol açmakta, yönetimle kadın hemşehri arasındaki eşitlikçi ilişkiyi zedelemektedir. Bu nedenle yardımların, özellikle güçlendirici (meslek edindirme gibi) etkinliklerle desteklenmesi önem taşımaktadır. Kadınların hemşehrilik haklarının yardımlarla sınırlı olmadığı bunun belediyeye karşılıklı bir hak ve görev ilişkisi olarak alınması gerektiği unutulmamalıdır. Belediye, hemşehriler arasında sosyo kültürel ilişkileri geliştirmek amacıyla yapacağı çalışmalara, mutlaka kadın sivil toplum kuruluşlarının katılımını sağlamalıdır.

İlgili madde:
5393/Md 13 (Hemşehri hukuku)

“Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.”

“Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.”

KADINLARIN YEREL GEREKSİNİMLERİNİ ANLAYABİLMEK İÇİN...

Yerel yönetimler hizmetleriyle ilgili görüşleri belirlemek amacıyla kamuoyu yoklama ve araştırmaları yapabilirler. Bu, o yerleşmede yaşayanların yerel hizmetlere yönelik isteklerini öğrenmenin en uygun yollarından biridir.

Yerel hizmetlerin her iki cinse yönelik olarak eşit sunumunun sağlanabilmesi ise her cinsin isteklerini doğrudan dillendirebilmesine bağlıdır. Bunun için; **kamuoyu yoklaması ve araştırmalar genellikle yapılageldiği gibi, geleneksel “hane reisi” ile görüşme yöntemiyle değil, kadınlarla da yüzyüze görüşerek yapılmalıdır.** Bunun yanında yerel yönetimlerin, kadınların yerel gereksinmelerine yönelik sınırlı sayıdaki mevcut araştırmalardan yararlanmaları, üniversitelerle ve kadın kuruluşlarıyla işbirliği içinde, özellikle toplum merkezleri-kadın dayanışma merkezleri gibi “kadın mekanları”nda eylem-yönelimli araştırmalar yürütmeleri ve/ya da söz konusu merkezlerde açığa çıkan gereksinimleri bu raların yöneticilerinden öğrenip dikkate almaları gerekir.

(Bu konuyla ilgili olarak kullanılabilir bazı yöntemler için “Belediye Kadınlara da Hizmet Eder: Kadın Dostu Belediye Hizmetleri” kitapçığından yararlanabilirsiniz)

İlgili maddeler:

5393/Md. 15 “Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir”

5302/Md. 7 “İl özel idaresi, hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir”.

KADINLARIN HİZMETLERE ERİŞİMİ VE YÖNETİME KATILIMI İÇİN MAHALLENİN ÖNEMİ

Mahalle; belediye yasasında, “belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birim” olarak tanımlanmaktadır.

Mahalle muhtarlıkları, kadınlar için yerel yönetimler içerisinde -yasal olarak birer yerel yönetim örgütü olmamakla birlikte- en kolay ulaşılabilir birimlerdir. Bu nedenle, mahalle muhtarlığının gerçek anlamda bir yerel yönetim birimine dönüştürülmesi, yerel yönetimlerde hem kadın katılımını hem de kadın temsiliğini güçlendirecek olması nedeniyle çok önemlidir.

Yasal düzenlemenin etkinlik kazanabilmesi için; muhtarların “**mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları**” nasıl belirleyecekleri ve belediyelerin “**kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurma ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışma**” yöntem ve araçlarının neler olabileceğinin yerel yönetimler ve yerel sivil toplum örgütleri işbirliği içinde tanımlanması gerekir.

Kadınların, **yerel hizmet ve olanakların mahallelere yayılmış olduğu bir yapıya** gereksinimleri vardır. Bu gereksinme, yoksul ve kent merkezinden uzak yerleşim alanlarının temel hizmet ve altyapı olanaklarından yoksun kaldığı durumlarda özellikle artar. Aynı şekilde **yönetime katılım olanaklarının da tıpkı yerel hizmetler gibi mahalle ölçeğine değin yaygınlaştırılması gerekir.**

İlgili madde çerçevesinde yapılacak işler; mahallelerde “**kadın komiteleri**”nin oluşumunun desteklenmesi, bir araya gelebilecekleri ve olanaklar elverdiğinde “**kadın dayanışma merkezleri**” durumuna getirilebilecek mekanların oluşturulması,

bu tür mekanların oluşumunda gönüllü örgütlerle ortaklığa dayanan yöntemlere öncelik verilmesi ve mahalle örgütlenmelerinde kadınların etkinliğinin özendirilmesi için yerel yönetimlerin sorumluluk üstlenmesidir. Yerel yönetimlerin “**semt birimleri**” oluşturması, hem hizmetin mahalleye götürülmesi, hem de bu birimlerde etkin rol alan kadın ve kadın örgütlerinin mahallelerini ilgilendiren kararlara katılımını kolaylaştırıcı bir düzenlemedir. Bu uygulamayı başarıyla sürdüren belediye sayısı giderek artmaktadır.

İlgili madde:

5393/Md. 9 (Mahalle ve yönetimi), 3 ve 4üncü paragraflar;

“Muhtar, mahalle sakinlerinin gönüllü katılımıyla ortak ihtiyaçları belirlemek, mahallenin yaşam kalitesini geliştirmek, belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerini yürütmek, mahalle ile ilgili konularda görüş bildirmek, diğer kurumlarla iş birliği yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yapmakla yükümlüdür.

Belediye, mahallenin ve muhtarlığın ihtiyaçlarının karşılanması ve sorunlarının çözümü için bütçe imkanları ölçüsünde gerekli ayni yardım ve desteği sağlar; kararlarında mahallelinin ortak isteklerini göz önünde bulundurur ve hizmetlerin mahallenin ihtiyaçlarına uygun biçimde yürütülmesini sağlamaya çalışır.”

KADINLARIN AİLE İÇİNDE SORUMLU TUTULDUĞU HİZMETLER GERÇEKTE KAMUSAL HİZMETLERDİR

Kadınların ekonomik hayata katılımını engelleyen en önemli unsurlardan birinin onların ailede çocuk, hasta ve yaşlı bakımından sorumlu tutulmalarıdır. Bu sorumluluk nedeniyle ev dışında çalışmak isteyen ya da çalışmak zorunda olan pek çok kadın, çocuk, hasta ve yaşlılara yönelik kamusal hizmetlerin yetersizliğinden, bu isteginden vazgeçmek zorunda kalmaktadır. Gerçekte bu kamusal hizmetlerin yerine getirilmesi yerel yönetimlerin sorumluluğunda bulunmaktadır. Ancak yerel yönetimlerin yasal düzenlemelere göre sunmak zorunda olduğu bu hizmetler ulaşılabilirlik ve etkinlik açısından yeterli olmaktan uzaktır. Belediyeler genellikle bu hizmetleri “yerel bir kamusal hizmet” olarak değil, “personel destek hizmeti” olarak sunmaktadırlar.

Çocuk, hasta, yaşlı bakımlarına yönelik ücretsiz aşılardan ve ücretsiz muayeneler gibi kamusal sağlık hizmetleri ile ücretsiz ya da düşük ücretli okul öncesi eğitim hizmetleri özellikle mahallelerde görülmesi gereken hizmetlerdir. Bu tür hizmet ağlarının oluşturularak belediyelerin bu konuda etkin rol üstlenmesi, kadınların istihdama katılmasını sağlayıcı ve onlarla birlikte bakımından sorumlu tutulduğu kişilerin de yaşam kalitesini yükseltici en önemli unsurlardan biri olacaktır.

Yeni yasal düzenlemelerle; yerel yönetimlerin görevleri olarak belirlenen bu hizmetlerin yapılması için zorunluluk getirilmemesi, ancak imkan tanınması bu konuda alınacak kararlarda kadın örgütlerinin yerel yönetimlerden istekte bulunması ve işbirliği önermesini gerekli kılacaktır. Diğer taraftan kadınların yaşamlarını kolaylaştıracak bu tür hizmetlerin verileceği yerler, aynı zamanda bina ve arsa gereksinmesi anlamına gelmektedir. Yasal düzenlemeler, sivil toplum örgütleri eliyle ya

da işbirliği içinde yapılacak hizmetler için gerekli olabilecek bina ve arsa gereksinmesini de yerel yönetimlerin karşılamasına imkan vermektedir.

İlgili maddeler:

5393/Md.14.(b) bendi

“Okul öncesi eğitim kurumları açabilir;... sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir

5216/Md. 7 (Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları)

“[Büyükşehir Belediyeleri]

(v) bendi - Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

[İlçe ve ilk kademe belediyeleri]

(d) bendi – (...) yaşlılar, özürllüer, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı[na] ilişkin hizmetler yapmak.”

5302/Md. 6 (İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları) (a) bendi,

“Sağlık, ... sosyal hizmet ve yardımlar, ... çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,

(...)

Yapmakla görevli ve yetkilidir.”

5393/Md. 15 (Belediyenin yetkileri ve imtiyazları) (h) bendi;

“Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye sınırları ve mücavir alanlar içerisinde taşınmaz malları almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesis etmek.”

Aynı madde, sondan dördüncü paragraf;

“İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000’i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğalgaz, yol ve aydınlatma gibi altyapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir.”

5393/Md. 18 (Meclisin görev ve yetkileri) (e) bendi;

“Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması halinde tahsisinin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesisine karar vermek.”

YEREL YÖNETİMLER KADINLARIN ŞİDDETEN KORUNMASINDA SORUMLUDUR!

1580 sayılı eski Belediye Kanunu'nun 15/48. maddesi, belediyelerin görevleri arasında “kimsesiz kadın ve çocukları koruma” da sayılmıştı. Danıştay 6'ncı dairesinin bir kararıyla (1998/2219) “kadın sosyal dayanışma merkezi kurmak Belediye Yasası'nda belediyelerin görevleri arasında sayılmamışsa da değişen ve gelişen koşullar doğrultusunda kentin gereksinimleri gözönünde bulundurulduğunda, belediyelerce de kadın sosyal dayanışma merkezi kurulabileceği ve bu amaçla kamulaştırma yapılabileceği” hükme bağlanmıştı.

Ancak 90'lı yıllardan başlayarak kadın sivil toplum örgütlerinin konuyu sorun olarak dile getirmeleri sonucunda, kadınların gerek kent içinde gerekse aile içinde şiddete karşı korunmasına ilişkin olarak; yerel yönetimlerle kadın örgütleri işbirliğinde **sığınma evleri** ve merkezi yönetimin konuyla ilgili kurumu olan SHÇEK bünyesinde **kadın konukevleri** açılması gerçekleşmiştir.

Gönüllü kadın örgütleri ve yerel yönetim işbirliğine dayanan girişimlerde belli sınırlılıklar, engeller ve sorunlar yaşanmış, yerel yöneticilerin konuyla ilgili sorumluluk ve ilgileri çoğunlukla güçsüz ve geçici olmuştur. Yerel yönetimlerle kadın örgütleri arasındaki ilişkinin süreklilik kazanamaması ve söz konusu etkinlik alanlarının yerel yönetimin kurumsal gündemine “vazgeçilemez bir alan” olarak yerleşememesi nedeniyle bu uygulamalar çoğunlukla dar çerçeveli ve kısa süreli kalmıştır.

SHÇEK uygulamalarının ise yeterli olmaktan uzak olmakla birlikte, yeni yasal düzenlemelerle SHÇEK'nun yerel örgüt ve yetkilerinin tümüyle İl Özel İdarelerine devredilmesi durumunda, konuya ülke genelinde bütün olarak görme ve çözüm üretme olanağı azalacak, bu yerel kadın örgütleri ile yerel yönetimlerin bu konudaki işbirliğinin önemini daha da artacaktır.

Yeni belediye yasasıyla getirilen hükmün büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50.000 den fazla olan belediyeler için açık bir yasal sorumluluk tanımı yapmış olması önemlidir. **Söz konusu madde hükmüne dayanılarak, SHÇEK ve konuda uzmanlaşmış kadın örgütlerinin katılımıyla tüzük ve yönetmelik düzenlenmesi yapılması gerekmektedir.**

Ayrıca yeni düzenlemedeki “**sosyal hizmet ve yardım**” ifadelerinin aile içi şiddete karşı koruma önlemleri olarak yorumlanması olanaklıdır. Bu çerçevede **Toplum Merkezleri, Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezleri** uygulamaları, özellikle kadına yönelik şiddet konusunda kadın örgütleriyle yerel yönetimler arasında işbirliği için uygun ortam oluşturmaktadır.

**İlgili madde:
5393/Md 14. (a) bendi**

...“Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar”

“Acil yardım,kurtarma ve ambulans,...sosyal hizmet ve yardım... hizmetlerini yapar, yaptırır”

KADINLARIN İSTEDİKLERİ HER YERE KOLAYCA ULAŞABİLMELERİ, HER YERDE GÜVENLE DOLAŞABİLMELERİ İÇİN...

Ülkemizde kadınların otomobil sahipliği ve kullanımı oranları çok düşüktür. Kadınlar, ağırlıklı olarak, toplu taşıma araçlarını kullanarak ve/ya da yaya olarak kent-içi yolculuk yapmaktadırlar. Dolayısıyla toplu taşımacılığa ve yayalığa ilişkin düzenlemelerin niteliği, kadınların mekansal ve toplumsal hareketliliğini belirleyen unsurlardan biridir.

Yerel yönetimler kadınlar için yaya olarak ulaşımı kolaylaştıracak çevre düzenlemeleri, otobüs saatleri ayarlamaları, özel otobüslerde de kullanılan tek tip kart uygulamaları vb kolaylıklar getirilebilir. Kadınların mekansal ve toplumsal hareketliliklerini sınırlandıran en önemli etmenlerden biri de yollar, caddeler ve parklar da dahil olmak üzere kentin kamusal mekanlarını, özellikle belli bir saatten (hava karardıktan) sonra kullanamamalarıdır. Bu, mekanın adil ve eşitlikçi kullanılabildiği düşüncesini zedelediği gibi, kadınların bedensel ve ruhsal bütünlüklerini de tehdit altında bırakmaktadır. Belediyelerin suçların önlenmesi ve kentsel güvenliğin sağlanması konularında yetkilerinin çok sınırlı olduğu bilinmektedir. Fakat, mevcut düzenlemeler (özellikle zabıta hizmetleri ile açık alan düzenlemeleri, aydınlatmaları) çerçevesinde dahi bu konuda özel bir duyarlılığın geliştirilmesi ve gösterilmesi olanaklıdır. Ayrıca **yeni yasalarla getirilen düzenlemeler, kadınların ulaşım, dolaşım ve güvenlikle ilgili olarak belirtilen özgül konuları dikkate alarak değerlendirilmeli, özellikle yerel yönetimlerin yürüttüğü hizmetler özelleştirilirken yapılacak alt-düzenlemelerin yanısıra imtiyaz, kiraya verme, hizmet satın alma uygulamalarında da kadınları güçlendirici önlemler yer almalıdır.**

İlgili maddeler:

5393/Md. 15 (Belediyenin yetkileri ve imtiyazları), (f) ve (p) bentleri ve sondan 5inci paragraf;

“(f) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek.

(p) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

5393 /Md. 51 (Zabitanın görev ve yetkileri);

“Belediye zabıtası, beldede esenlik, huzur, sağlık ve düzenin sağlanmasıyla görevli olup bu amaçla, belediye meclisi tarafından alınan ve belediye zabıtası tarafından yerine getirilmesi gereken emir ve yasaklarla bunlara uymayanlar hakkında mevzuatta öngörülen ceza ve diğer yaptırımları uygular.

Görevini yaparken zabıtaya karşı gelenler, kolluk kuvvetlerine karşı gelenler gibi cezalandırılır.

5216 / Md. 7 (Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları), (f), (g), (k) ve (p) bentleri;

“Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:
(...)

(f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

(g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak...

(...)

(k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

(...)

(p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.”

5216 /Md. 9 (Ulaşım hizmetleri);

“Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı ulaşım koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

KADINLARIN “KONUT VE TAŞINMAZ HAKLARI”NA GELİNCE...

Türkiye’de kadınlar taşınmazların ancak %9’na sahiptir. Oysa herkesin konut edinme hakkı Anayasal güvenceye bağlanmıştır. Yerel yönetimlerin bu konudaki yükümlülükleri yeni yasada açıkça belirtilmiştir. Yerel yönetimlerin bu çerçevede tahsis edeceği arsa ve yapacağı konutlarda seçenek, çeşitlilik ve erişilebilirliği artırması, sosyal ve ekonomik olanakları kısıtlı olan kadınların haklarını pazar mekanizmasına bırakmayarak kadınlar için belli oranda arsa ve konut ayırması, bunun önceden belirlenmiş bir **‘kadın konut edinme hakkı kotası’** kapsamında yapılması mümkündür.

**İlgili madde;
5393 /Md. 69 (Arsa ve konut üretimi)**

“Belediye; düzenli kentleşmeyi sağlamak, beldenin konut, sanayi ve ticaret alanı ihtiyacını karşılamak amacıyla belediye ve mücavir alan sınırları içinde, özel kanunlarına göre korunması gerekli yerler ile tarım arazileri hariç imarlı ve alt yapılı arsalar üretmek; konut, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak ve bu amaçlarla arazi satın almak, kamulaştırma yapmak, bu arsaları trampa etmek, bu konuda ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ve bankalarla iş birliği yapmak ve gerektiğinde onlarla ortak projeler gerçekleştirmek yetkisine sahiptir. Belediye, bu amaçla bütçesinden gerekli parayı ayırmak suretiyle işletme tesis edebilir.

Arsalar hariç üretilen konut ve işyerlerinin satışı 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tâbi değildir. O belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya onsekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara, sanayi bölgelerinden nakledileceklere ve üyelerinin tamamı bu durumda olan kooperatiflere, bedeli 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsisi yapılabilir. Durumları 775 sayılı Gecekondu Kanununun 25 inci maddesine uyan kimselere de bu maddeye göre arsa ve konut sağlanabilir. Bu fıkranın uygulama esasları, İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanacak çerçeve yönetmeliğe uygun olarak belediye meclisleri tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”

YEREL KADIN ÖRGÜTLERİNİN YEREL MECLİSLERİ İZLEMESİ, YEREL İHTİSAS KOMİSYONLARINA KATILMASI

Ülkemizde gönüllü kadın örgütlenmeleri önemli bir yaygınlığa erişmiştir. Yerel düzeydeki bu gönüllü örgütler önemli işlevleri yerine getirmektedir. Bunlar; mesleki beceri kazandırma etkinlikleri, okuma yazma kursları, hane-içi şiddetle ilgili danışmanlık ve yönlendirme, kültürel etkinlikler gibi kadınlara yönelik hizmet açığını kapatmaya çalışan kadınları güçlendirici çalışmalarda bulunmaktadır. Kadınların yaşamları, sorunları ve gereksinimleriyle ilgili önemli bir bilgi ve deneyim birikimine sahiptirler. Ancak, kadın örgütleriyle yerel yönetimler arasındaki ilişkiler, hem hizmet sunumunda işbirliği anlamında, hem de bu örgütlerin birikimlerine başvurmak anlamında, ender olarak güçlü ve sürekli olabilmektedir.

Yerel yönetimlerin, kadın kuruluşlarıyla sistematik bir ilişki ve iletişim geliştirilmesinin bir yolu da ilgili kadın örgütlerinin yerel meclis toplantılarını sürekli olarak izlemesi, yerel ihtisas komisyonlarına katılması olmalıdır. Bu, yerel yönetimlerin seçilmiş organlarında temsil oranı son derece düşük olan kadınların, söz konusu temsil yapısı daha eşitlikçi bir niteliğe ulaşana değin, kadınların sorunlarını ve gereksinimlerini yerel meclislere taşımasında yarar sağlayacaktır. (bkz EK: 2,EK:3)

İlgili maddeler:

5393 /Md. 20 (Meclis toplantısı), 3üncü ve 4üncü paragraflar;
“... Toplantının yeri ve zamanı mutata usullerle belde halkına duyurulur.
Meclis toplantıları halka açıktır. ”

5216 /Md. 20 (Meclis toplantısı), son paragraf;
“... toplantının yeri ve zamanı mutata usullerle belde halkına duyurulur.”

5302 /Md. 12 (Meclis toplantısı), 2inci ve 3üncü paragraflar;
“... toplantının yeri ve zamanı mutata usullerle halka duyurulur.
İl genel meclisinin toplantıları açıktır.”

5393 /Md. 21 (Gündem) 1inci paragraf;
“... gündem, ... çeşitli yöntemlerle halka duyurulur.”

5302 /Md. 13 (Gündem) 1inci paragraf;
“... Gündem, çeşitli yollarla da halka duyurulur.”

5393 /Md. 23 (Meclis Kararlarının Kesinleşmesi), son paragraf;
“Kesinleşen meclis kararlarının özetleri yedi gün içinde uygun araçlarla halka duyurulur.”

5302 /Md. 15 (Meclis Kararlarının Kesinleşmesi), son paragraf;
“Kesinleşen il genel meclisi karar özetleri toplantıyı izleyen en geç yedi gün içinde çeşitli araçlarla halka duyurulur.”

5393 /Md. 24 (İhtisas komisyonları) 5, 6 ve 7inci paragraflar;
“Mahalle muhtarları ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ile ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sendikalar ve gündemdeki konularla ilgili sivil

toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere meclis tarafından maliyetlerini aşmamak üzere belirlenecek bedel karşılığında verilir.”

5216 /Md. 15 (İhtisas komisyonları), 3 ve 5inci paragraflar;

“Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.”

5302 /Md. 16 (İhtisas komisyonları) 4, 6 ve 7nci paragraflar;

“Kaymakamlar ve ildeki kamu kuruluşlarının amirleri ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversite ve sendikalar ile gündemdeki konularla ilgili köy ve mahalle muhtarları ile sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi görev ve faaliyet alanlarına giren konuların görüşüldüğü ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere il genel meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.”

YEREL KADIN ÖRGÜTLERİNİN STRATEJİK PLANLARA GÖRÜŞ VERMESİ

Stratejik plan; kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ve kaynak dağılımlarını içeren plan olarak tanımlanmaktadır. Politikalar, programlar, projeler ve uygulamalar bütünüdür. Yerel yönetimler stratejik plan yoluyla kaynaklarını en verimli şekilde ve belli öncelikler çerçevesinde hizmet alanlarına yönlendirerek, yerelde yaşayan tüm hemşehrilerin üzerinde anlaştığı ortak geleceğe ulaşabilirler. Stratejik planın hazırlanma ve uygulama sürecinde kadın örgütleri de yerleşmenin geleceğine ve kadınlara yönelik yerel hizmetlerin önceliklerine ilişkin olarak görüş bildirebilirler. **“Cinsiyete duyarlı stratejik plan”** ve **“cinsiyete duyarlı bütçe”** yapılmasını sağlayabilirler.

İlgili maddeler:

5393 /Md. 41 (Stratejik plan ve performans planı);

“Belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans programı hazırlayıp belediye meclisine sunar.

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve belediye meclisi tarafından kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Nüfusu 50.000’in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu değildir.

Stratejik plân ve performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.”

5302 /Md. 31 (Stratejik plan ve performans planı);

“Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yıl başından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar.

Stratejik plân, varsa üniversiteler ve meslek odaları ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınarak hazırlanır ve il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Stratejik plân ve performans plânı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eder ve il genel meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilir.”

YEREL KADIN ÖRGÜTLERİNİN KENT KONSEYLERİNE KATILMASI, KADIN MECLİSLERİNİ KURMASI

“Kent konseyleri”nin yasaya girmeden önce de, bazı yerel yönetimlerde belediye başkanı ya da valinin inisiyatifiyle oluşturulduğu bilinmektedir. Bu oluşumlar, yerel yönetimlere orada yaşayanların katılımını sağlamakta bir yerel demokrasi ve katılım modeli olarak uygulanmaktadır. 1997’den bu yana İçişleri Bakanlığının desteklediği bir UNDP projesi olan “**Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi**” projesi kapsamında 60 dolayında yerel yönetimle sürdürülmekte olan çalışmalar sonucunda, bu yerleşmelerde, kent konseyleri ve bazı kent konseylerinin bünyesinde de “**kadın meclisleri**”, “**kadın komisyonları**”, “**kadın platformları**” kurulmuştur.

Çalışmaların önemli başarılar elde ettiği yerleşimlerde, yerel kadın örgütlerinin katılımının önemli bir rol oynadığı bilinmektedir.

Yeni yasal düzenlemede, İçişleri Bakanlığının, kent konseylerinin çalışma esas ve usullerini belirleyen bir yönetmelik hazırlayacağı belirtilmektedir. Bu yönetmelikte yerel kadın örgütlerinin kent konseylerine katılımları desteklenmeli, örgütlerin kent konseyindeki rolü açıkça belirlenmeli, alınan kararların yerel meclislerde değerlendirilmesi yanında meclis kararlarına yansımaları yasal bir güvenceye kavuşturulmalı, **kent konseyinde yer alan kadın örgütleri ile yerel meclisler arasında sürekli bir iletişim sağlanmalıdır.**

İlgili madde:
5393 /Md. 76 (Kent Konseyi);

“Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehricilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”

KADIN HEMŞEHRİLERİN VE YEREL KADIN ÖRGÜTLERİNİN YEREL HİZMETLERE GÖNÜLLÜ KATILMASI

Yerel hizmetlere gönüllü katılım, yeni yasal düzenlemelerde her düzeyde (il, büyükşehir belediyesi, belediye) yer almaktadır. Gönüllü katılımın kuralları İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenmiştir. (bkz EK: 1) Yönetmelikle, yerel yönetimler bünyesinde bu çalışmalarla ilgili bir birim görevlendirilmektedir.

Yeni oluşum, gönüllü olarak katılınabilecek yerel hizmetlerin hedef grubu kapsamında; yaşlılar, özürllüer, yoksullar, kadın ve çocuklar gibi yerel hizmetlerden en az yararlanan grupları belirlerken, **bu grupların yasal haklarını bir anlamda kamu hizmeti olmaktan çıkarıp gönüllülerin (bireysel ya da örgütlü) inisiyatifine bırakma tehlikesini taşımaktadır.**

Hedef gruba yönelik; eğitim, kültür, sağlık ve sosyal hizmetleri, kütüphane, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetleri, bilişim, meslek edindirme kursları, kreş gibi eğitim hizmetleri, park, bahçe, kent estetiğı, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri, başıboş ve sahipsiz hayvanlara yönelik hizmetleri, trafik, itfaiye, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetleri, tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetleri, tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetleri olarak geniş bir kapsam belirlemekte, birer kamusal hizmet olan yerel hizmetlerin tümünde gönüllü katılıma olanak vermektedir. Yerel hizmetlere katılım yerel yönetimler ile sivil örgütler arasında imzalanacak bir protokol çerçevesinde gerçekleştirilecektir

Kadın sivil toplum örgütlerinin yerel hizmetlere katılımında, gönüllü katılacakları hizmetlere ilişkin olarak yerel yönetimlerden istekte bulunmaları gerekmektedir.

Yerel kamusal hizmetlerin tümüyle gönüllülük esasıyla yürütüleceğini varsaymak yerine, bunu, yerel yönetim-sivil toplum örgütü işbirliğine açık bir yönetim anlayışı olarak algılamak doğrudur.

İlgili maddeler:

5393 / Md. 77 (Belediye hizmetlerine gönüllü katılım);

“Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özörlölere, yoksul ve düşönlölere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönöllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

Gönöllölerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usöl ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.”

5302 / Md. 65 (İl özel idaresi hizmetlerine gönöllü katılım);

“İl özel idaresi; sağlık, eğitim, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özörlölere, yoksul ve düşönlölere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönöllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

Gönöllölerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usöl ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir

ÖRGÜTSEL YAPIDA DÜZENLEME OLANAKLARI: KADINDAN SORUMLU BİRİMLER, CİNSİYET EŞİTLİĞİ KOMİSYONLARI VE DANIŞMANLARI...

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde üzerinde durulan önemli konulardan biri de kadın-erkek eşitliğidir. Avrupa ülkelerin çoğunda yerel yönetimlerde eşitlik büroları bulunmaktadır. Yerel yönetimlerde yasal düzenlemeyle eşitlik bürolarının oluşturulması konusu kadın sivil toplum örgütlerince çeşitli platformlarda yıllardır dile getirilmektedir. Bazı belediyelerde mevcut bir birimin diğer görevleri yanında kadın sorunlarıyla da ilgili olduğu bilinmektedir.

Yerel yönetimler bünyesinde özel olarak kadın-erkek eşitliği politikalarına, yerel hizmetlerin kadınların gereksinme ve sorunları dikkate alınarak gözden geçirilmesine hizmet edecek bir birim bulunmamaktadır. Ancak yasal bir zorunluluk olmamakla birlikte yeni yasaların yerel yönetimlerin teşkilatlanmasına ilişkin bazı maddeleri, yerel meclislerden karar alınması durumunda bu tür “**eşitlik birimleri**”nin oluşturulabilmesi, belirtilen nitelikte uzmanların görevlendirilebilmesine olanak tanımaktadır.

Ayrıca, yine zorunluluk olmasa da yasaların ihtisas komisyonları kurulmasına ilişkin maddeleri çerçevesinde, belediye ve il özel idaresi meclislerinde oluşturulan uzmanlık komisyonları arasında, “**kadın için destek politikaları komisyonu**” ya da “**cinsler arası eşitlik komisyonu**” adı altında konuyla ilgili bir “izleme- değerlendirme – politika üretme” komisyonu pekala oluşturulabilir. Benzeri bir biçimde; büyükşehir belediye başkanının danışmanları arasında, konuyla ilgili bir uzmanı “**kadın için destek politikalarından ve cinsler arası eşitlikten sorumlu başkan danışmanı**” olarak görevlendirilmesi, belediye başkanlarının görev başında bulunmadıkları zamanlarda kendilerine vekalet etmek üzere meclis üyeleri arasından görevlendirecekleri **başkan vekillerini kadın meclis üyeleri arasından seçmeleri**, cinsler arası eşitliğin sağlanmasına yardımcı olacaktır.

İlgili maddeler:

5393 /Md. 48 (Belediye teşkilatı), 2inci paragraf;

“Beldenin nüfusu, fizikî ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimler oluşturulabilir. Bu birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi belediye meclisinin kararıyla olur.”

5216 BBK. Md. 21 (Büyükşehir belediyesi teşkilâtı);

“Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.”

5302 İÖK. Md. 35 (İl özel idaresi teşkilatı) 1inci paragraf;

“İl özel idaresi teşkilatı; genel sekreterlik, malî işler, sağlık, tarım, imar, insan kaynakları, hukuk işleri birimlerinden oluşur. İlin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal, kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak norm kadro sistemine ve ihtiyaca göre oluşturulacak diğer birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi il genel meclisinin kararıyla olur. Bu birimler büyükşehir belediyesi olan illerde daire başkanlığı ve müdürlük, diğer illerde müdürlük şeklinde kurulur.”

:

5393 BK. Md 24. (İhtisas komisyonları) 1 ve 2nci paragraflar;

“Belediye meclisi, üyeleri arasından en az üç en fazla beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Komisyonların bir yılı geçmemek üzere ne kadar süre için kurulacağı aynı meclis kararında belirtilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına

oranlanması suretiyle oluşturulur. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe ile imar komisyonlarının kurulması zorunludur.”

5216 BBK. Md 15. (İhtisas komisyonları) 1 ve 2nci paragraflar;

“Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plân ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.”

5302 İÖK. Md. 16 (İhtisas komisyonları) 1 ve 2nci paragraflar;

“İl genel meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az üç, en çok beş kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. (...)

(...) İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. Eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu ile plân ve bütçe komisyonu kurulması zorunludur.”

5216 BBK. Md 20 (Danışmanlar), ilk paragraf;

“Nüfusu ikimilyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir”

5393 BK. Md 40 (Başkan vekili)

“Belediye Başkanı izin hastalık veya başka bir sebeple görev başında bulunmadığı hallerde ,bu süre içinde kendisine vekalet etmek üzere, belediye meclisi üyeleri arasından birini başkan vekili olarak görevlendirir.

Başkan vekili, başkan yetkilerine sahiptir.”

YARARLANILAN KAYNAKLAR

5393 sayılı Belediye Kanunu, 13.07.2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete

5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu, 23.07.2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete

5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu, 04.03.2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete

AB (2000) Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı (7-9 Aralık 2000) Avrupa Topuluğunun Çalışma Yaşamında Kadın - Erkek Eşitliğine Dair Düzenlemeleri ve Türkiye (Nurhan Süral, Ankara: KSSGM, 2002) 64-7.

AK (Avrupa Konseyi), Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (European Charter of Local Self-Government), Resmi Gazete, Sayı: 21364 (3 Ekim 1992)

ALKAN, Ayten (2003) kadınlar tarafından, kadınlarla birlikte ve kadınlar için Yerel Politika (Ankara: KASAUM - KADER Eğitim Materyali)

BERKTAY, Fatma, Kerestecioğlu, Ö. İ-Çubukçu, U, S-Terzi, Ö-Forsman, K, Z, Türkiye'de ve Avrupa Birliği'nde Kadının Konumu: Kazanımlar, Sorunlar, Umutlar, KA-DER yayınları, 2004, İstanbul

İŞİK, Nazik S. (2002) 1990'larda Kadına Yönelik Aile İçerisinde Mücadele Hareketi İçinde Oluşmuş Bazı Gözlem ve Düşünceler, 90'larda Türkiye'de Feminizm (der.Aksu Bora & Asena Günel) (İstanbul: İletişim) 41-72.

TOKMAN, Yıldız-ALKAN, Ayten (2005) Yerel Politika ve Planlamayla Cinslerarası Eşitlik Bakış Açısının Bütünleştirilmesi: "Yarın İçin Bugünden Kampanyası" Deneyimi, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 29. Kolokyumu - Planlamada Yeni Politika ve Stratejiler: Riskler ve Fırsatlar, İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü - TMMOB Şehir Plancıları Odası s. 461-471

TOKMAN, Yıldız-Altay, Deniz-Kut, Birben (2003) Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanmasına Yönelik Bir Araç Olarak Yerel Gündem 21 Hareketi, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 27. Kolokyumu-Şehircilikte Reform, Mersin: Mersin Üniversitesi - TMMOB Şehir Plancıları Odası s. 153-161

EK: I

Yönetmelik

İçişleri Bakanlığından:

İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı; il özel idaresi ve belediye hizmetlerinin yürütülmesinde hemşehrilerin gönüllü katılımına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik; sağlık, eğitim, spor, çevre, park, trafik, itfaiye, kütüphane, kültür, turizm ve sosyal hizmetlerle; yaşlılara, kadınlara, gençlere, çocuklara, özürllürlere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlere gönüllü katılıma ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik; 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 65 inci ve 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 77 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 - Bu Yönetmelikte geçen;

Gönüllü: Bilgi, beceri ve yeteneğini, her türlü ortak çalışma, imkan ve zamanını ortaya koyarak çalışma alanı konusunda maddi bir kazanç beklemeksizin yerel yönetim hizmetlerine katılan gerçek ve tüzel kişiler ile bünyesindeki gönüllüleri bu hizmetlerde görevlendirecek kamu kuruluşlarını,

İlgili birim: İl özel idaresinde veya belediyede gönüllülerin çalışma konusunu, alanını, sayısını, kayıtlarını ve benzeri hizmetleri yürüten birimi ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Çalışma Alanları, Usûl ve Esasları

Çalışma alanları

Madde 5 - İl özel idaresi veya belediye görev ve sorumluluklarına bağlı olarak yetki alanlarında;

a) Özürlülere, çocuklara, kadınlara, gençlere, yaşlılara, yoksullara, kimsesizlere ve düşkünlere yönelik eğitim, kültür, sağlık ve sosyal hizmetleri,

b) Kütüphane, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetleri,

c) Bilişim, meslek edindirme kursları, kreş gibi eğitim hizmetleri,

d) Park, bahçe, kent estetiği, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri,

e) Başboş ve sahipsiz hayvanlara yönelik hizmetleri,

f) Trafik, itfaiye, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetleri,

g) Tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetleri,

h) Tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetleri yapmak üzere gönüllü çalıştırabilir.

Çalışma usul ve esasları

Madde 6 - Çalışma alanlarına ilişkin detayları ilgili il özel idaresi veya belediyece tespit edilmek şartı ile;

a) Gönüllüler çalışacakları alanları belirtmek sureti ile ilgili il özel idaresi ve belediyeye müracaat ederler. Müracaatları uygun bulunanlar, ilgili birimin gözetim ve bilgisi dahilinde sorumluluk alanlarında taraflarca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde çalışırlar.

b) Gönüllülerin, çalışma süreleri içinde çalışma alanlarına gidiş ve gelişleri ilgili il özel idaresi ve belediyece sağlanabilir.

c) Belirlenen usul ve esaslara aykırı davranışlarda bulunulması halinde gönüllülük ilişkisi sona erer, verilen kimlik kartları geri alınır.

d) İl özel idaresi ve belediye, gönüllülere faaliyet alanına göre, gerekli kıyafet, araç, gereç, mekan sağlayabilir ve eleman tahsis edebilir.

e) Gönüllünün çalışacağı alan kent konseyinin oluşturduğu çalışma alanları içinde ise, bu çalışma kent konseyi çalışmaları ile birlikte değerlendirilir.

f) Faaliyetlerin bitiminde gönüllülere teşekkür belgesi verilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Gönüllülerde Aranacak Özellikler, Ortak Çalışma ve Kimlik Kartları

Gönüllülerde aranacak özellikler

Madde 7 - Gönüllülerde aşağıdaki özellikler aranır.

- a) Reşit olması veya reşit olmayanlardan en az oniki yaşını bitiren küçükler yasal temsilcisinin iznini almış olması,
  - b) Tüzel kişiler için yetkili organlarından karar alınmış olması,
  - c) Sivil toplum kuruluşları için ilgili konuda faaliyette bulunuyor olması,
  - d) Çalışma alanlarına bağlı olarak, gerektiğinde yetkili sağlık kuruluşlarından alınmış sağlık raporunun bulunması,
  - e) Yabancı uyruklu gönüllüler için ayrıca, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanarak çıkarılan yönetmelikler ile bu Yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla mahallin en büyük mülki amirine bildirilmiş olması,
- gerekir.

Ortak çalışma ve işbirliği

Madde 8 - İl özel idaresi veya belediyeler, kendi özel kanunlarına uygun olarak aralarında yapacakları protokol çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar, meslek odaları ve diğer yerel yönetim birimleri ile ortak çalışma ve işbirliği yapabilir.

Çalışma alanları ve esasları ile ilgili hususlar, 5 ve 6 ncı maddeler çerçevesinde il özel idaresinin veya belediyenin ilgili birimleri ile ortak çalışma ve işbirliği yapılan kurum ve kuruluşlar arasında belirlenir.

Kimlik kartları

Madde 9 - Gönüllülere, EK 1'de şekil ve şartları belirlenmiş ve ilgili yerel yönetim birimlerince onaylanmış resimli Gönüllü Kimlik Kartları verilir.

Kimlik kartlarında gönüllünün adı, soyadı, çalışma alanı, kan grubu, T.C. Kimlik Numarası ve görev yaptığı yerel yönetimin ismi gibi bilgiler yer alır.

Kimlik kartlarını vali, belediye başkanı veya yetki verilmesi halinde ilgili birim amiri imzalar.

Bilgilerde değişiklik oldukça keyfiyet, kimlik kartlarına işlenir. Gönüllüler çalışma sürelerince kimlik kartlarını üzerlerinde bulundururlar. Gönüllü katkısı sona erenlerin kimlik kartları veren makamca geri alınır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Sorumluluk

Madde 10 - Gönüllülerin katılımı ile yapılan hizmetlerden doğan sorumluluk, ilgili il özel idaresi ve belediye aittir. Bu sorumluluğun kapsamı ile ilgili detaylar il özel idaresi ve belediye ile gönüllüler arasında yapılacak protokol çerçevesinde düzenlenir.

Protokol kapsamındaki çalışma alanları ile ilgili gerekli tedbirler, ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından alınır.

Gönüllülerin uyumu ve eğitimi

Madde 11 - Gönüllüler gerekli görülen alanlarda detayları il özel idaresince veya belediyece belirlenecek uyum veya yeterlik eğitimine tabi tutulurlar.

Sekreteryaya hizmetleri

Madde 12 - Gönüllüler tarafından yapılacak hizmetleri planlayıp sonuçlarını takip etmek, eğitimlerini yürütmek ve gerekli kayıtları tutmak üzere bir birim oluşturulur veya ilgili birimlerden birine görev verilir.

Yönerge

Madde 13 - İl özel idaresi ve belediye bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla uygulama yönergesi çıkarabilir.

Yürürlük

Madde 14 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15 - Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

EK:2

Yönetmelik

İçişleri Bakanlığından:

Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı; belediye meclisinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik belediye meclisinin, meclis başkanlık divanının, meclis ihtisas ve denetim komisyonlarının çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik, 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 19 uncu maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 - Yönetmelikte geçen;

Kanun: 5393 sayılı Belediye Kanunu,

Meclis: Belediye meclisini,

Encümen: Belediye encümenini,

Başkan: Belediye meclisi başkanını,

Başkanlık divanı: Meclis başkanı, meclis birinci ve ikinci başkan vekilleri ile katip üyeleri,

Komisyon: İhtisas komisyonlarını ve denetim komisyonunu,

Dönem: Belediye meclisinin 1 Ocak ile 31 Aralık tarihleri arasında kapsayan bir yıllık çalışma süresini,

Toplantı: Meclisin bir ay içinde yaptığı birleşimlerin tamamını,

Birleşim: Meclisin bir gün içinde yaptığı oturumların tamamını,

Oturum: Bir birleşimin ara ile bölünen kısımlardan her birini,

Salt çoğunluk: Belli sayının yarısından az olmayan çoğunluğu,

Nisbî çoğunluk: Aynı yöndeki oyların, diğer oy topluluklarından fazla olması durumunu,

Nitelikli çoğunluk: Kanunun belli durumlarda aradığı üçte iki veya dörtte üç gibi belirli bir çoğunluğu,

Oybirliği: Meclis toplantısında bütün oyların aynı yönde olması durumunu,

Oyçokluğu: Meclis toplantısında oyların aynı yönde olmaması durumunu

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Toplantı Usul ve Esasları

Meclisin ilk toplantısı

Madde 5 - Meclis, mahalli idareler seçim sonuçlarının ilânını takip eden beşinci gün belediye başkanının başkanlığında kendiliğinden toplanır. Başkan tarafından meclisin en genç iki üyesi geçici kâtip olarak davet olunur. Başkanlıkça yoklama yapılarak salt çoğunluğun mevcut olduğu tespit edildikten sonra meclis, birinci ve ikinci başkan vekillerini, en az iki kâtip üyeyi seçer. Kâtip üyeler seçildikten sonra en genç iki üye yerlerini seçilmiş kâtip üyelere bırakırlar.

Ayrıca, bu toplantıda encümene üye seçimi, il ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000 in üzerindeki belediyelerde plân ve bütçe komisyonuna, imar ve bayındırlık komisyonuna ve diğer komisyonlara gerekirse üye seçimi yapılır.

Meclis toplantıları

Madde 6 - Meclis toplantısı her ayın ilk haftası başlatılır ve ara verilmeden tamamlanır. Ancak ilk haftanın tamamının resmi tatile rastlaması halinde takip eden ilk çalışma günü toplantı günü olarak belirlenebilir. Resmi tatile rastlayan günlerde çalışmaya ara verilebilir.

Meclis, toplantıların haftanın hangi günü yapılacağını genel olarak belirleyebileceği gibi, her toplantının sonunda gelecek ay toplantısının hangi gün yapılacağını da kararlaştırabilir. Meclisin bu konuda karar almaması halinde toplantı günü başkan tarafından tayin edilir.

Büyükşehir belediye meclisi her ayın ikinci haftası toplanır. İlçe ve ilk kademe belediye meclisi toplantıları büyükşehir belediye meclisi toplantısından önce bitirilecek şekilde düzenlenir.

Meclis, başkanlık divanı, encümen ve denetim komisyonu üyeliği seçiminin yapılacağı, faaliyet raporu, bütçe ve kesin hesabı ile belli bir ayda görüşülmesi zorunlu olan konuların görüşüleceği ayların dışında bir ay tatil kararı alabilir.

Toplantı süresi bütçenin görüşüldüğü toplantılarda yirmi, diğer toplantılarda beş günün aşamaz. Bu süreler uzatılmayacağı gibi olağanüstü toplantı da yapılamaz.

Görüşülecek konu bulunmadığı takdirde meclis gündemsiz olarak toplantıya çağırılır. Birleşim açıldıktan sonra üyeler tarafından da gündem konusu önerilmediği takdirde toplantı kapatılır. Bu gün için de meclis üyelerine huzur hakkı ödenir.

Toplantı yeri

Madde 7 - Meclis toplantıları meclis toplantı salonu olarak belirlenen yerde yapılır. Toplantının bu yer dışında yapılmasının zorunlu olduğu durumlarda, toplantı gününden en az üç gün önceden üyelere bildirilmek ve belediye sınırları içerisinde olmak kaydıyla başkanın belirlediği yerde toplantı yapılabilir. Bu şekildeki toplantının yeri ve zamanı gündemin duyurulmasındaki usullerle belde halkına duyurulur.

Toplantı gündemi ve duyurulması

Madde 8 - Gündem, belediye başkanı tarafından belirlenir ve toplantı günü de belirtilerek üyelere en az üç gün önceden bildirilir. Üç günün hesabında duyuru günü ile toplantı günü hesaba katılmaz. Meclis üyelerine bildirim, imza karşılığı gündemin teslimi, taahhütlü posta, telefon, faks, belediye web sitesinde yayımlama, elektronik posta gibi ispat edici yöntemlerden biri veya birkaçı kullanılarak yapılır. Telefonla bildirimde, bildirim hangi numaralı telefonla, ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı hususunda bildirim yapan kişi tarafından imzalanmış bir belge düzenlenir.

Gündem, çeşitli yollarla halka da duyurulur. Bu duyuru, meclis toplantı salonunun girişine ve belediye ilân panosuna veya halkın yoğun olarak bulunduğu ve gelip geçtiği yerlere ilân asılarak; gazete, hoparlör, internet, radyo ve televizyon yayını gibi yöntemlerden biri veya birkaçı kullanılarak yapılır.

Meclis toplantılarının ilk gününde belediye başkanı ve üyeler de belediye ait işlerle ilgili konuların gündeme alınmasını önerebilir. Öneri, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü ile gündeme alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Meclis Çalışmaları

Başkanlık divanı

Madde 9 - Meclise, belediye başkanı başkanlık eder. Belediye başkanının bulunmadığı durumlarda meclis birinci başkan vekili, onun da olmadığı durumda ikinci başkan vekili meclise başkanlık eder. Belediye başkanı toplantının herhangi bir safhasında da yerini meclis başkan vekiline bırakarak toplantıdan ayrılabilir. Ancak, yıllık faaliyet raporunun görüşüldüğü oturuma, meclis başkan vekili başkanlık yapar.

Meclis birinci ve ikinci başkan vekilinin de bulunmaması durumunda, varsa katip üyeler, yoksa en genç iki meclis üyesi tarafından imzalanmış tutanakla durum tespit edilerek toplantı yapılmaksızın meclis kapatılır.

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

Toplantı ve karar yeter sayısı

Madde 10 - Meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Ancak karar yeter sayısı üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz. Belediye başkanı, meclis üye tam sayısına dâhildir. Oyların eşitliği halinde başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Birleşime ilişkin karar tutanakları bir sonraki birleşimden önce üyelere dağıtılır.

Meclisin toplanması için gerekli çoğunluğun sağlanamaması veya görüşmeler sırasında başkan veya üyelere birinin talebi üzerine yapılacak yoklamada karar yeter sayısının bulunmadığının anlaşılması durumunda, meclis başkanı gün ve saatini tayin ederek en geç üç gün içinde toplanmak üzere meclisi tatil eder. Bu toplantının günü ve saati üyelere bildirilir ve gündemin duyurulmasındaki usullerle ilân edilir.

Gelecek toplantı, üye tam sayısının dörtte birinden az olmayan üye ile yapılabilir. Bu toplantıda da yeter sayı bulunamaz ise meclis tatil edilir ve o ay içinde başka bir toplantı çağrısı yapılmaz.

Toplantı ve karar yeter sayılarının hesabında kesirli sayılar tam sayıya yükseltilir.

Görüşmeler ve yönetim

Madde 11 - Başkanlık divanı yerini aldıktan sonra başkan yoklama yaptırır; toplantı yeter sayısının olduğu anlaşıldığı takdirde

birleşimi açar. Gündeme geçilmeden bir önceki birleşimde alınan kararlara ilişkin tutanakta maddi hata bulunması durumunda, hata meclis kararı ile düzeltilerek başkanlık divanınca imzalanır.

Başkan gündeme geçilmeden önce meclise sunulacak konular varsa bildirir, meclis başkanlığına hitaben verilmiş olan dilekçeleri kabul eder ve meclise sunar.

Üyelerin gündem dışı konuşma isteği yazılı olarak başkana bildirilir. Söz verip vermemek ve söz verildiğinde süresini ve zamanını belirlemek yetkisi başkana aittir.

Gündem konusunda ve usul hakkında leh ve aleyhte olmak üzere birer üyeye söz verilir. Yapılacak konuşmalar en fazla on dakika ile sınırlıdır.

Daha sonra gündem maddeleri sırası ile okunur ve görüşülür. Gündem sırasında değişiklik yapılmasına, başkan veya üyeler tarafından yapılan teklifler üzerine gündeme madde ilave edilmesine meclisçe karar verilir. Ancak ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinden gelen kararlar ile belediyenin birimlerinden ve bağlı kuruluşlarından gelen talepler toplantı sırasında başkan tarafından gündeme eklenir.

Görüşmelerde konuşmak için önceden başkanlıktan söz istenir. İhtisas komisyonuna ve siyasi parti gruplarına söz almada öncelik tanınır. Siyasi parti gruplarına üye sayısı en çok olandan başlamak suretiyle; üyelere söz isteme sırasına göre söz verilir. Bütçe görüşmesinde komisyon raporu okunduktan sonra üyelere söz verilir.

Meclisteki konuşmalar başkana hitaben yapılır. Başkan her zaman söz hakkına sahiptir.

İhtisas komisyonları ve siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmalar 20 şer dakika, üyelerin konuşmaları ise 10 dakika ile sınırlıdır. Bütçe ve program görüşmelerinde parti grupları için bu süreler iki kat olarak uygulanır. Meclis, bu sürelerin değiştirilmesine karar verebilir. Görüşmelerin yeterli olduğu meclisçe kabul edildiği takdirde başka üyeye söz verilmez.

Meclis toplantıları halka açıktır. Meclis başkanı veya üyelerden herhangi birinin gerekçeli teklifi üzerine kapalı oturum yapılmasına karar verilebilir. Kapalı oturumda başkan ve üyeler dışında gerektiğinde meclis kararıyla görevli bulundurulabilir.

Mecliste düzenin sağlanması

Madde 12 - Meclis başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlüdür. Meclis görüşmeleri sırasında söz alan üyenin konu dışına çıkması, kişiliğe dokunur söz söylemesi, diğer üyelerin

hatibin sözünü kesmesi ve meclisin düzenini bozacak davranışta bulunması yasaktır. Buna aykırı davranan üyeler, başkan tarafından uyarılır, buna rağmen davranışlarında ısrar eden üye başkanın talimatıyla görevliler tarafından meclisten çıkarılır.

Meclis görüşmeleri sırasında sükûnetin bozulması durumunda başkan tarafından ilgililere ihtarda bulunulur. Görüşmelere devam edilemeyeceğinin anlaşılması halinde başkan oturuma ara verebileceği gibi görüşmeleri bir sonraki birleşime erteleyebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Oylama Usulleri ve Kararlar

Oylama usulleri

Madde 13 - Mecliste oylama usulleri gizli, işaretle ve açık oylama olmak üzere üç türdür. Üyeler oylarını bizzat kullanırlar. Ancak, gizli oy kullanmaya fiziki bakımdan engelli olanlar tayin edecekleri kişiler eliyle oy kullanabilirler.

a) Gizli oylama : Meclis üyelerinin oy pusulasına seçeceği kişi veya kişilerin adlarını ya da bir teklif hakkında kabul, çekimser veya ret yazıp, tanıtıcı hiçbir işaret koymadan sandığa atmasıdır.

Gizli oylamalarda kullanılacak oy pusulaları zarfla birlikte başkanlıkça mühürlü şekilde düzenlenir. Oylama bittikten sonra katip üyeler tarafından sandıktan çıkan zarflar sayılır ve üye sayısından fazla olmadığı tespit edildikten sonra açılır. Oy pusulaları sayıldıktan sonra, başkanlık divanı tarafından sonuç açıklanır. Oylarda eşitlik halinde oylama bir defa daha tekrarlanır; yine eşitlik olursa meclis başkanınca kuraya başvurulur. Kura çekimi, birbirinin aynı olan ve üzerinde adlar yazılı bulunan kağıtlar bir torbaya konularak meclis başkanı tarafından çekilmek suretiyle yapılır. Torbadan çekilen isim kazanmış olur.

Başkanlık divanı, encümen üyeliği ve denetim komisyonu üyeliği seçimleri gizli oylama ile yapılır. Meclis kararı ile başka konularda da gizli oylama yapılabilir.

b) İşaretle oylama: Meclis üyesinin elini yukarı kaldırarak veya ayağa kalkarak kabul, çekimser veya ret şeklinde oyunu açıklamasıdır.

İşaretle oylamada oyları tespit etmek başkanlık divanına aittir. Çoğunluk olup olmadığı hususunda tereddüt olursa, bir defa daha oylama yapılır. Tereddüt giderilemediği takdirde ad okunmak suretiyle açık oylamaya başvurulur.

c) Açık oylama: Üzerinde üyelerin ad ve soyadları yazılı oy pusulalarının sandığa atılması veya varsa elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması ya da üyelerin adlarının okunması üzerine, adı okunan üyenin ayağa kalkarak kabul, çekimser veya ret demesi suretiyle yapılan oylamadır.

Sandık kullanılarak yapılan oylamada, sandık katip üyeler tarafından meclis önünde açılır. Oy pusulaları sayılır ve oy çeşitleri tutanağa ayrı ayrı geçirildikten sonra başkanlık divanı tarafından sonuç açıklanır.

İşaretle ve açık oylamalarda eşitlik olması halinde, başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Mecliste görüşülen konuların kabul veya reddedilmesi

Madde 14 - Mecliste görüşülen konular; mahiyetine göre salt çoğunluk, nisbi çoğunluk, nitelikli çoğunluk, oyçokluğu veya oybirliği ile kabul veya reddedilir.

Mecliste bütçe ve kesin hesap tümüyle reddedilemez. Ancak, değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilebilir.

Reddedilen bir konu meclisin aynı toplantısında yeniden gündeme alınıp görüşülmez.

Oturuma ara verilmesi ve birleşime son verilmesi

Madde 15 - Oturuma ara ve birleşime son verme yetkisi başkana aittir. Oturuma ara verilirken gelecek oturumun saati ile birleşime son verilirken gelecek birleşimin günü ve saati başkan tarafından üyelere duyurulur ve meclis salonunun uygun bir yerine asılır.

Tutanak düzenlenmesi ve kararların yazılması

Madde 16 - Meclis görüşmeleri katip üyeler veya divanın sorumluluğundaki görevlilerce tutanağa geçirilir ve başkanlık divanı tarafından imzalanır. Toplantılar, meclisin kararıyla sesli veya görüntülü cihazlarla da kaydedilebilir.

Kararlar, tutanaklara dayalı olarak yazılır, başkan ve katip üyelerce imzalanır. Meclis kararlarına her yıl birden başlamak üzere birbirini izleyen karar numarası verilir. Belediye başkanı tarafından geri gönderildiği için yeniden görüşülen kararlara yeniden karar numarası verilir. Kararlar, bir sonraki toplantıda üyelere dağıtılır. Ayrıca, kararların aslı bir dosyada muhafaza edilir.

Kapalı oturumlarda içeri görevli alınmamış ise tutanak ve kararlar katip üyeler tarafından yazılır.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

Madde 17 - Belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarını büyükşehir belediyelerinde yedi, diğer belediyelerde beş gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere meclise geri gönderebilir. Meclis üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kararında ısrar ederse karar kesinleşir. Bu durumda meclis kararının kesinleşme tarihi, ikinci kararın tarihidir. Belediye başkanı belirtilen süreyi beklemezsizin meclis kararını mülki idare amirine gönderirse gönderme tarihinde, bu süre zarfında meclise göndermez ve herhangi bir işlem de yapmazsa geri gönderme süresinin sonunda karar kesinleşir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı hukuka aykırı gördüğü kararları, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere iade edebilir. İlçe ve ilk kademe belediye meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kararında ısrar ederse karar kesinleşir ve yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclisinin imara ilişkin kararları büyükşehir belediye meclisinde aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye meclisi kararları olarak kesinleşir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclisinin bütçeye ilişkin kararları büyükşehir belediye meclisinde kabul edildikten sonra kesinleşir. Büyükşehir belediye meclisi ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda öngörülenlerin dışında değişiklik yapamaz.

Meclis kararlarının kesinleşmesi hususunda Kanunda öngörülen özel hükümler saklıdır.

Meclis kararlarının yürürlüğe girmesi

Madde 18 - Meclisin almış olduğu kararların tam metni, kararın kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde belediye başkanı tarafından il merkezi belediyeler ile merkez ilçeye bağlı olan belediyelerde valiye, ilçe merkezi ve ilçeye bağlı belediyelerde kaymakama gönderilir ve uygun araçlarla halka duyurulur. Vali veya kaymakama gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

Meclis kararları iki suret olarak mülki idare amirliğine gönderilir. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar ve bütçe dışında kalan meclis kararları büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

Valilik, kaymakamlık ve büyükşehir belediye başkanlığınca, teslim alınan kararın son sayfasına, karar tarihi, teslim alındığı tarih ve

kayıt numarası yazıldıktan sonra kararın bir sureti belediyeye iade edilir. Bu şekilde kayıtları tamamlanan karar teslim alan makam tarafından dosyasında saklanır. Bu kararları kaydetmek üzere ilgili idareler tarafından bir defter tutulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Seçimler

Başkan vekilleri ve katip üyelerin seçimi

Madde 19 - Meclis, mahalli idareler seçiminden sonraki ilk toplantısında, üyeleri arasından ve gizli oyla meclis birinci ve ikinci başkan vekillerini, ikisi yedek olmak üzere en az dört kâtip üyeyi iki yıl görev yapmak üzere seçer. İki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı, yapılacak ilk mahalli idareler seçimlerine kadar görev yapar.

Meclis başkanlık divanı seçimi üç gün içinde tamamlanır. Başkanlık divanı seçimi bu süre içinde tamamlanmaz ise Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca işlem yapılır.

Başkan vekilleri ve katip üye seçiminde fazladan isim yazılmış olması halinde oy pusulası geçersiz sayılır.

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda, yapılacak ilk toplantının ilk birleşiminde, kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

İki yılın hesabında başkanlık divanının seçildiği ay esas alınır ve ikinci yılın sonunda aynı ayda ikinci dönem başkanlık divanı seçimi yapılır. Meclis tatilde ise başkanlık divanı seçimi izleyen ayın toplantısında yapılır.

Encümene üye seçimi

Madde 20 - Meclis, mahalli idareler seçiminden sonraki ilk toplantısında, üyeleri arasından gizli oyla Kanunda belirtilen sayıda encümen üyesini seçer. Seçilen bu üyeler gelecek yılın aynı ayına kadar görev yapar ve her yıl o ayda encümen seçimleri yenilenir. Süresi dolan üyeler yeniden seçilebilir.

Encümene üye seçimi nisbî çoğunluk ile yapılır. Seçimde oy pusulalarına seçilecek üye sayısından fazla isim yazılması halinde oy pusulası geçersiz sayılır. Oylarda eşitlik halinde ad çekmeye başvurulur.

Encümenin seçilmiş üyeliklerinde herhangi bir nedenle boşalma olması halinde, meclisin yapılacak ilk toplantısının ilk birleşiminde kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

İhtisas komisyonlarının oluşumu

Madde 21 - Meclis, görev süresi bir yılı geçmemek üzere, nisbî çoğunlukla en az üç, en çok beş üyeden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Büyükşehir belediyelerinde bu komisyonlar en az beş en çok dokuz üyeden oluşturulur. Meclis, komisyonlara üye seçiminden önce kurulacak komisyonu ve üye sayısını belirler. İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000 in üzerinde olan belediyelerde plan ve bütçe komisyonu ile imar komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonlar, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İhtisas komisyonlarına siyasî parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Birden fazla komisyonda görev almak mümkündür.

Komisyonların toplam üye sayısının meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasî partilerin üyeleri ile bağımsız üyeler meclis kararıyla komisyonlarda görev alabilirler.

Komisyon üyeliklerinde eksilme olduğu takdirde süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir. Komisyon toplantılarına üst üste üç defa mazeretsiz olarak katılmayan üyenin üyeliği meclis kararı ile düşürülebilir.

İmar ve bütçeye ilişkin konular hakkında meclis tarafından karar alınmadan önce ilgili komisyonlarda görüşülmesi zorunludur.

İhtisas komisyonları toplantılarını, meclisin toplantı süresinde veya müteakip günlerde yapar. İmar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır ve raporunu meclise sunar. Rapor Kanunda öngörülen sürenin sonunda meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İhtisas komisyonları toplantılarına Kanunda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların katılımına ilişkin usul ve esaslar hakkında meclis önceden genel bir karar alabileceği gibi herhangi bir komisyon toplantısı için ayrıca bir karar da alabilir. Meclisin bir karar almadığı durumlarda komisyon uygun gördüğü takdirde katılım için gerekli tedbirleri alır.

Komisyonlar üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. İhtisas komisyonları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Komisyonlar çalışmalarında uzman kişilerden de yararlanabilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve istenilere belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Gerektiğinde bir konu meclis başkanınca birden fazla komisyona havale edilebilir.

Denetim komisyonunun oluşumu

Madde 22 - İl ve ilçe belediyeleri ile nüfusu 10.000'in üzerindeki belediyelerde, her yılın Ocak ayı toplantısında meclis, üyeleri arasından gizli oyla üye sayısı üçten az, beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur.

Denetim komisyonu, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. Komisyona üye seçiminde ihtisas komisyonlarına üye seçimindeki usul ve esaslar uygulanır.

Denetim komisyonu kendi arasından bir başkan, bir başkan vekili seçer. Denetim komisyonu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

Denetim komisyonu, belediye binası içinde belediye başkanı tarafından belirlenen yerde çalışır ve çalışmalarında uzman kişi ve kuruluşlardan yararlanabileceği gibi kamu kuruluşları personelinden de yararlanabilir. Komisyon tarafından istenen bilgi ve belgelerin iade edilmek üzere verilmesi zorunludur.

Komisyon, çalışmasını kırk beş işgünü içinde tamamlar ve buna ilişkin raporunu, Mart ayının sonuna kadar meclis başkanlığına sunar. Başkan, Nisan ayı meclis toplantısında denetim raporunu okutmak suretiyle meclise bilgi verir.

Konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur.

Komisyonlarda çalıştırılacak uzman kişiler

Madde 23-Denetim komisyonu çalışmalarında görevlendirilecek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarında denetim elemanı veya en az beş yıl kurumlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin yürütüldüğü birimde çalışıyor olması gerekir.

b) Kamu personeli dışındaki kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin yürütülmesinde en az beş yıl çalışmış olmak ya da maliye, muhasebe, işletme, iktisat, kamu yönetimi veya benzer alanlarda en az lisans düzeyinde eğitim almış ve denetim yapabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olması gerekir.

Siyasi partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde teşkilatlarında halen görevli olan kişiler, denetim komisyonlarında uzman olarak görevlendirilemez.

ALTINCI BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

Madde 24 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 25 - Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

EK:3

Yönetmelik

İçişleri Bakanlığında:

İl Genel Meclisi Çalışma Yönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı; il genel meclisinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik il genel meclisinin, meclis başkanlık divanının, meclis ihtisas ve denetim komisyonlarının çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik, 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 11 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 - Bu Yönetmelikte geçen;

Kanun: 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu,

Meclis: İl genel meclisini,

Encümen: İl encümenini,

Başkan: İl genel meclis başkanını,

Başkanlık divanı: Meclis başkanı, meclis birinci ve ikinci başkan vekillerini, kâtip üyeleri,

Komisyon: İhtisas komisyonlarını ve denetim komisyonunu,

Dönem: İl genel meclisinin 1 Ocak ile 31 Aralık tarihleri arasında kapsayan bir yıllık çalışma süresini,

Toplantı: Meclisin bir ay içinde yaptığı birleşimlerin tamamını,

Birleşim: Meclisin bir gün içinde yaptığı oturumların tamamını,

Oturum: Bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her birini,

Salt çoğunluk: Belli sayının yarısından az olmayan çoğunluğu,

Nisbî çoğunluk: Aynı yöndeki oyların, diğer oy topluluklarından fazla olması durumunu,

Nitelikli çoğunluk: Kanunun belli durumlarda aradığı üçte iki veya dörtte üç gibi belirli bir çoğunluğu,

Oybirliği: Meclis toplantısında bütün oyların aynı yönde olması durumunu,

Oyçokluğu: Meclis toplantısında oyların aynı yönde olmaması durumunu

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Toplantı Usul ve Esasları

Meclisin ilk toplantısı

Madde 5 - Meclis, mahalli idareler seçim sonuçlarının ilânını izleyen beşinci gün en yaşlı üyenin başkanlığında kendiliğinden toplanır. Başkan en genç iki üyeyi geçici katip olarak davet eder. Başkanlıkça yoklama yapılarak salt çoğunluğun mevcut olduğu tespit edildikten sonra meclis, meclis başkanını seçer. Meclis başkanı seçildikten sonra en yaşlı üye yerini seçilen başkana bırakır. Seçilmiş başkanın başkanlığında, meclis birinci ve ikinci başkan vekili seçimi ile en az iki katip üyelerin seçimi yapılır. Katip üyeler seçildikten sonra en genç iki üye de yerlerini seçilmiş katip üyelere bırakır.

Ayrıca, bu toplantıda, encümen üye seçimi, eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonuna, çevre ve sağlık komisyonuna, plan ve bütçe komisyonuna ve diğer komisyonlara gerekirse üye seçimi yapılır.

Meclis toplantıları

Madde 6 - Meclis toplantısı her ayın ilk haftası başlar ve ara verilmeden tamamlanır. Ancak ilk haftanın tamamının resmi tatile rastlaması halinde takip eden ilk çalışma günü toplantı günü olarak belirlenebilir. Resmi tatile rastlayan günlerde çalışmaya ara verilebilir.

Meclis, toplantıların haftanın hangi günü yapılacağını genel olarak belirleyebileceği gibi, her toplantının sonunda gelecek ay toplantısının hangi gün yapılacağını da kararlaştırabilir. Meclisin bu konuda karar almaması halinde toplantı günü başkan tarafından tayin edilir.

Meclis, başkanlık divanı, encümen ve denetim komisyonu üyeliği seçiminin yapılacağı, faaliyet raporu, bütçe ve kesin hesabı ile belli bir ayda görüşülmesi zorunlu olan konuların görüşüleceği ayların dışında bir ay tatil kararı alabilir.

Toplantı süresi bütçenin görüşüldüğü toplantılarda yirmi, diğer toplantılarda beş günü aşamaz. Bu süreler uzatılamayacağı gibi olağanüstü toplantı da yapılamaz.

Görüşülecek konu bulunmadığı takdirde meclis gündemsiz olarak toplantıya çağırılır. Birleşim açıldıktan sonra vali tarafından gündeme alınması istenilen konu olmadığı ve üyeler tarafından da gündem konusu önerilmediği takdirde toplantı kapatılır. Bu gün için de meclis üyelerine huzur hakkı ödenir.

Özel idare teşkilatı ve ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının birim amirleri gündemdeki konularla ilgili olarak meclis toplantılarına davet edilebilir ve bilgi alınabilir.

Toplantı yeri

Madde 7 - Meclis toplantıları meclis toplantı salonu olarak belirlenen yerde yapılır. Toplantının bu yer dışında yapılmasının zorunlu olduğu durumlarda, toplantı gününden en az üç gün önceden valiye ve üyelere bildirilmek kaydıyla başkanın belirlediği yerde toplantı yapılabilir. Bu şekildeki toplantının yeri ve zamanı gündemin duyurulmasındaki usullerle halka duyurulur.

Toplantı gündemi ve duyurulması

Madde 8 - Gündem, meclis başkanı tarafından belirlenir ve genel sekreterlik tarafından üyelere en az üç gün önceden bildirilir. Üç günün hesabında duyuru günü ile toplantı günü hesaba katılmaz. Meclis üyelerine bildirim, imza karşılığı gündemin teslimi, taahhütlü posta, telefon, faks, özel idare web sitesinde yayımlama, elektronik posta gibi ispat edici yöntemlerden biri veya birkaçı kullanılarak yapılır. Telefonla bildirimde, bildirim hangi numaralı telefonla, ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı hususunda bildirim yapan kişi tarafından imzalanmış bir belge düzenlenir.

Meclis başkanının izinli, raporlu veya görevli olduğu durumlarda gündem birinci başkan vekili, o da bulunmadığı takdirde ikinci başkan vekili tarafından belirlenir.

Gündem, çeşitli yollarla halka da duyurulur. Bu duyuru, meclis toplantı salonunun girişine ve özel idare ilân panosuna veya halkın yoğun olarak bulunduğu ve gelip geçtiği yerlere ilân asarak; gazete, hoparlör, internet, radyo ve televizyon yayını gibi yöntemlerden biri veya birkaçı kullanılarak yapılır.

Valinin önerdiği hususlar gündeme alınır. Vali, gündeme alınmasını istediği konuları yazılı olarak meclis başkanlığına bildirir.

Meclis başkanı meclis toplantı halinde değilse ilk yapılacak meclis toplantısı gündemine ilave ederek üyelere duyurur. Meclis toplantı halinde ise o toplantı gündeminin son maddesi olarak görüşülür.

Meclis toplantıları sırasında üyeler de il özel idaresine ait işlerle ilgili konuların gündeme alınmasını önerebilir. Öneri, toplantıya katılanların salt çoğunluğunun kabulü ile gündeme alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Meclis Çalışmaları

Başkanlık divanı

Madde 9 - Meclise, meclis başkanı başkanlık eder. Meclis başkanının bulunmadığı durumlarda, meclise birinci başkan vekili, onun da bulunmadığı durumda ikinci başkan vekili başkanlık eder. Meclis başkanı toplantının herhangi bir safhasında da yerini meclis başkan vekiline bırakarak toplantıdan ayrılabilir.

Meclis birinci ve ikinci başkan vekilinin de bulunmaması durumunda, varsa katip üyeler, yoksa en genç iki meclis üyesi tarafından imzalanmış tutanakla durum tespit edilerek toplantı yapılmaksızın meclis kapatılır.

İl özel idaresinin imkanları çerçevesinde, başkanlık divanının çalışmalarına yardımcı olmak üzere araç, gereç ve yer tahsisi yapılır ve yeterli sayıda görevli bulundurulur.

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

Toplantı ve karar yeter sayısı

Madde 10 - Meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Ancak, karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz. Oyların eşitliği halinde başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Birleşime ilişkin karar tutanakları bir sonraki birleşimden önce üyelere dağıtılır.

Meclisin toplanması için gerekli çoğunluğun sağlanamaması veya görüşmeler sırasında başkan veya üyelerden birinin talebi üzerine yapılacak yoklamada karar yeter sayısının bulunmadığının anlaşılması durumunda, meclis başkanı gün ve saatini tayin ederek en geç üç gün içinde toplanmak üzere meclisi tatil eder. Bu toplantının günü ve saati üyelere bildirilir ve gündemin duyurulmasındaki usullerle ilân edilir.

Gelecek toplantı, üye tam sayısının dörtte birinden az olmayan üye ile yapılabilir. Bu toplantıda da yeter sayı bulunamaz ise meclis tatil edilir ve o ay içinde başka bir toplantı çağrısı yapılmaz.

Toplantı ve karar yeter sayılarının hesabında kesirli sayılar tam sayıya yükseltilir.

Görüşmeler ve yönetim

Madde 11 - Başkanlık divanı yerini aldıktan sonra başkan yoklama yaptırır, toplantı yeter sayısının olduğu anlaşıldığı takdirde birleşimi açar. Gündeme geçilmeden bir önceki birleşimde alınan kararlara ilişkin tutanakta maddi hata bulunması durumunda, hata meclis kararı ile düzeltilerek başkanlık divanınca imzalanır.

Başkan gündeme geçilmeden önce meclise sunulacak konular varsa bildirir, meclis başkanlığına hitaben verilmiş olan dilekçeleri kabul eder ve meclise sunar.

Üyelerin gündem dışı konuşma isteği yazılı olarak başkana bildirilir. Söz verip vermemek ve söz verildiğinde süresini ve zamanını belirlemek yetkisi başkana aittir.

Gündem konusunda ve usul hakkında leh ve aleyhte olmak üzere birer üyeye söz verilir. Yapılacak konuşmalar en fazla on dakika ile sınırlıdır.

Daha sonra gündem maddeleri sırası ile okunur ve görüşülür. Gündem sırasında değişiklik yapılmasına, başkan veya üyeler tarafından yapılan teklifler üzerine gündeme madde ilave edilmesine meclisçe karar verilir. Vali tarafından önerilen konular meclis başkanı tarafından gündeme eklenir.

Görüşmelerde konuşmak için önceden başkanlıktan söz istenir. İhtisas komisyonuna ve siyasi parti gruplarına söz almada öncelik tanınır. Siyasi parti gruplarına üye sayısı en çok olandan başlamak suretiyle; üyelere söz isteme sırasına göre söz verilir. Bütçe görüşmesinde komisyon raporu okunduktan sonra üyelere söz verilir.

Meclisteki konuşmalar başkana hitaben yapılır. Başkan her zaman söz hakkına sahiptir.

İhtisas komisyonları ve siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmalar 20 şer dakika, üyelerin konuşmaları ise 10 dakika ile sınırlıdır. Bütçe ve program görüşmelerinde parti grupları için bu süreler iki kat olarak uygulanır. Meclis, bu sürelerin değiştirilmesine karar verebilir. Görüşmelerin yeterli olduğu meclisçe kabul edildiği takdirde başka üyeye söz verilmez.

Faaliyet raporu mart ayı toplantısında vali veya genel sekreter tarafından meclise sunulur.

Meclis toplantıları halka açıktır. Meclis başkanı veya üyelerden herhangi birinin gerekçeli teklifi üzerine kapalı oturum yapılmasına karar verilebilir. Kapalı oturumda başkan ve üyeler dışında gerektiğinde meclis kararıyla görevli bulundurulabilir.

Mecliste düzenin sağlanması

Madde 12 - Meclis başkanı, meclis çalışmalarında düzeni sağlamakla yükümlüdür. Meclis görüşmeleri sırasında söz alan üyenin konu dışına çıkması, kişiliğe dokunur söz söylemesi, diğer üyelerin hatibin sözünü kesmesi ve meclisin düzenini bozacak davranışta bulunması yasaktır. Buna aykırı davranan üyeler, başkan tarafından uyarılır, buna rağmen davranışlarında ısrar eden üye başkanın talimatıyla görevliler tarafından meclisten çıkarılır.

Meclis görüşmeleri sırasında sükûnetin bozulması durumunda başkan tarafından ilgililere ihtarda bulunulur. Görüşmelere devam edilemeyeceğinin anlaşılması halinde başkan oturuma ara verebileceği gibi görüşmeleri bir sonraki birleşime erteleyebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Oylama Usulleri ve Kararlar

Oylama usulleri

Madde 13 - Mecliste oylama usulleri gizli, işaretle ve açık oylama olmak üzere üç türdür. Üyeler oylarını bizzat kullanırlar. Ancak, gizli oy kullanmaya fiziki bakımdan engelli olanlar tayin edecekleri kişiler eliyle oy kullanabilirler.

a) Gizli oylama : Meclis üyelerinin oy pusulasına seçeceği kişi veya kişilerin adlarını ya da bir teklif hakkında, kabul, çekimser veya ret yazıp tanıtıcı hiçbir işaret koymadan sandığa atmasıdır.

Gizli oylamalarda kullanılacak oy pusulaları zarfla birlikte başkanlıkça mühürlü şekilde düzenlenir. Oylama bittikten sonra katip üyeler tarafından sandıktan çıkan zarflar sayılır ve üye sayısından fazla olmadığı tespit edildikten sonra açılır. Oy pusulaları sayıldıktan sonra, başkanlık divanı tarafından sonuç açıklanır. Oylarda eşitlik halinde oylama bir defa daha tekrarlanır; yine eşitlik olursa meclis başkanınca kuraya başvurulur. Kura çekimi, birbirinin aynı olan ve üzerinde adlar yazılı bulunan kağıtlar bir torbaya konularak meclis başkanı tarafından çekilmek suretiyle yapılır. Torbadan çekilen isim kazanmış olur.

Başkanlık divanı, encümen üyeliği ve denetim komisyonu üyeliği seçimleri gizli oylama ile yapılır. Başka konularda da meclis kararı ile gizli oylama yapılabilir.

b) İşaretle oylama: Meclis üyesinin elini yukarı kaldırarak veya ayağa kalkarak kabul, çekimser veya ret şeklinde oyunu açıklamasıdır.

İşaretle oylamada oyları tespit etmek başkanlık divanına aittir. Çoğunluk olup olmadığı hususunda tereddüt olursa, bir defa daha oylama yapılır. Tereddüt giderilemediği takdirde ad okunmak suretiyle açık oylamaya başvurulur.

c) Açık oylama: Üzerinde üyelerin ad ve soyadları yazılı oy pusulalarının sandığa atılması veya varsa elektronik oylama mekanizmasının çalıştırılması ya da üyelerin adlarının okunması üzerine, adı okunan üyenin ayağa kalkarak kabul, çekimser veya ret demesi suretiyle yapılan oylamadır.

Sandık kullanılarak yapılan oylamada, sandık katip üyeler tarafından meclis önünde açılır. Oy pusulaları sayılır ve oy çeşitleri tutanağa ayrı ayrı geçirildikten sonra başkanlık divanı tarafından sonuç açıklanır.

İşaretle ve açık oylamalarda eşitlik olması halinde, başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

Mecliste görüşülen konuların kabul veya reddedilmesi

Madde 14 - Mecliste görüşülen konular; mahiyetine göre salt çoğunluk, nisbî çoğunluk, nitelikli çoğunluk, oyçokluğu veya oybirliği ile kabul ya da reddedilir.

Mecliste bütçe ve kesin hesap tümüyle reddedilemez. Ancak, değişiklik yapılmak suretiyle kabul edilebilir.

Reddedilen bir konu meclisin aynı toplantısında yeniden gündeme alınıp görüşülmez.

Oturuma ara verilmesi ve birleşime son verilmesi

Madde 15 - Oturuma ara ve birleşime son verme yetkisi başkana aittir. Oturuma ara verilirken gelecek oturumun saati ile birleşime son verilirken gelecek birleşimin günü ve saati başkan tarafından üyelere duyurulur ve meclis salonunun uygun bir yerine asılır.

Tutanak düzenlenmesi ve kararların yazılması

Madde 16 - Meclis görüşmeleri katip üyeler veya divanın sorumluluğundaki görevlilerce tutanağa geçirilir ve başkanlık divanı tarafından imzalanır. Toplantılar, meclisin kararıyla sesli veya görüntülü cihazlarla da kaydedilebilir.

Kararlar, tutanaklara dayalı olarak yazılır, başkan ve katip üyelerce imzalanır. Meclis kararlarına her yıl birden başlamak üzere birbirini izleyen karar numaraları verilir. Vali tarafından geri gönderildiği için yeniden görüşülen kararlara yeniden karar numaraları verilir. Kararlar, bir sonraki toplantıda üyelere dağıtılır. Ayrıca, kararların aslı bir dosyada muhafaza edilir.

Kapalı oturumlarda içeri görevli alınmamış ise tutanak ve kararlar katip üyeler tarafından yazılır.

Meclis kararlarının kesinleşmesi ve yürürlüğe girmesi

Madde 17 - Meclis tarafından alınan kararların tam metni, başkan tarafından en geç beş gün içinde valiye gönderilir. Vali, hukuka aykırı gördüğü kararları, geliş tarihinden itibaren yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere meclise iade edebilir. Meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kararında ısrar ederse karar kesinleşir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar geri gönderme süresinin sonunda kesinleşir.

Valiye gönderilmeyen meclis kararları yürürlüğe girmez. Vali, yedi günden önce meclis kararını yeniden görüşülmek üzere meclise iade etmeyeceğini yazılı olarak bildirirse yedi günlük süre beklemeksizin karar yürürlüğe girer.

Başkan tarafından valiye gönderilen kararlar, valinin görevlendirdiği kişiye imza karşılığı teslim edilir. Teslim alınan kararın son sayfasına, karar tarihi, teslim alındığı tarih ve kayıt numarası yazıldıktan sonra kararın bir sureti iade edilir. Bu şekilde kayıtları tamamlanan karar genel sekreterlik tarafından dosyasında saklanır. Bu kararları kaydetmek üzere bir defter tutulur.

Kesinleşen meclis karar özetleri toplantıyı izleyen en geç yedi gün içinde gündemin duyurulmasındaki yöntemlerle halka duyurulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Seçimler

Başkan, başkan vekilleri ve katip üyelerin seçimi

Madde 18 - Meclis mahalli idareler seçiminden sonraki ilk toplantısında, üyeleri arasından ve gizli oyla meclis başkanını, meclis birinci ve ikinci başkan vekillerini, ikisi yedek olmak üzere dört kâtip üyeyi iki yıl görev yapmak üzere seçer. İki yıldan sonra seçilecek başkanlık divanı, yapılacak ilk mahalli idareler seçimlerine kadar görev yapar.

Meclis başkanlık divanı seçimi üç gün içinde tamamlanır. Başkanlık divanı seçimi üç gün içinde tamamlanmaz ise Kanunun 22 nci maddesi uyarınca işlem yapılır.

Başkan vekilleri ve katip üye seçiminde fazladan isim yazılmış olması halinde oy pusulası geçersiz sayılır.

Başkanlık divanında boşalma olması durumunda, yapılacak ilk toplantının ilk birleşiminde, kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

İki yılın hesabında başkanlık divanının seçildiği ay esas alınır ve ikinci yılın sonunda aynı ayda ikinci dönem başkanlık divanı seçimi yapılır. Meclis tatilde ise başkanlık divanı seçimi izleyen ayın toplantısında yapılır.

Encümene üye seçimi

Madde 19 - Meclis, mahalli idareler seçiminden sonraki ilk toplantısında, üyeleri arasından gizli oyla Kanunda belirtilen sayıda encümen üyesini seçer. Seçilen bu üyeler gelecek yılın aynı ayına kadar görev yapar ve her yıl o ayda encümen seçimleri yenilenir. Süresi dolan üyeler yeniden seçilebilir.

Encümene üye seçimi nisbî çoğunluk ile yapılır. Seçimde oy pusulalarına seçilecek üye sayısından fazla isim yazılması halinde oy pusulası geçersiz sayılır. Oylarda eşitlik halinde ad çekmeye başvurulur.

Encümenin seçilmiş üyeliklerinde herhangi bir nedenle boşalma olması halinde, meclisin yapılacak ilk toplantısının ilk birleşiminde kalan süreyi tamamlamak üzere yenisi seçilir.

İhtisas komisyonlarının oluşumu

Madde 20 - Meclis, bir yıl görev yapmak üzere, nisbî çoğunlukla en az üç, en çok beş üyeden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. Plan ve bütçe komisyonu ile imar ve bayındırlık komisyonu en çok yedi üyeden oluşur. Meclis, komisyonlara üye seçiminden önce kurulacak komisyonu ve üye sayısını belirler. Plan ve bütçe komisyonu, imar ve bayındırlık komisyonu, eğitim, kültür ve sosyal hizmetler komisyonu ile çevre ve sağlık komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonlar, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulur. İhtisas komisyonlarına siyasî parti grupları aday gösterebileceği gibi, üyeler de o partiden aday olabilir. Birden fazla komisyonda görev almak mümkündür.

Komisyonların toplam üye sayısının meclis üye tam sayısından fazla olduğu durumlarda komisyona üye veremeyen siyasî partilerin üyeleri ile bağımsız üyeler meclis kararıyla komisyonda görev alabilirler.

Komisyon üyeliklerinde eksilme olduğu takdirde süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilir. Komisyon toplantılarına üst üste üç defa mazeretsiz olarak katılmayan üyenin üyeliği meclis kararı ile düşürülebilir.

İmar ve bütçeye ilişkin konular hakkında meclis tarafından karar alınmadan önce ilgili komisyonlarda görüşülmesi zorunludur.

İhtisas komisyonları toplantılarını, meclisin toplantı süresinde veya müteakip günlerde yapar. İmar ve bayındırlık komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır ve raporunu meclise sunar. Rapor Kanunda öngörülen sürenin sonunda meclise sunulmadığı takdirde, konu meclis başkanı tarafından doğrudan gündeme alınır.

İhtisas komisyonları toplantılarına Kanunda belirtilen kişi, kurum ve kuruluşların katılımına ilişkin usul ve esaslar hakkında meclis önceden genel bir karar alabileceği gibi herhangi bir komisyon toplantısı için ayrıca bir karar da alabilir. Meclisin bir karar almadığı durumlarda komisyon uygun görüldüğü takdirde katılım için gerekli tedbirleri alır.

Komisyonlar üyeleri arasından bir başkan ve bir başkan vekili seçer. İhtisas komisyonları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır. Komisyonlar çalışmalarında uzman kişilerden de yararlanabilir.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Gerektiğinde bir konu meclis başkanınca birden fazla komisyona havale edilebilir.

Denetim komisyonunun oluşumu

Madde 21 - Meclis, her yılın Ocak ayı toplantısında, üyeleri arasından gizli oyla üye sayısı üçten az, beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur.

Denetim komisyonu, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. Komisyona üye seçiminde ihtisas komisyonlarına üye seçimindeki usul ve esaslar uygulanır.

Denetim komisyonu kendi arasından bir başkan, bir başkan vekili seçer. Denetim komisyonu üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve katılanların salt çoğunluğu ile karar alır.

Denetim komisyonu, vali tarafından il özel idare binası içinde belirlenen yerde çalışır ve çalışmalarında uzman kişi ve kuruluşlardan

yararlanabileceği gibi valinin onayıyla kamu kuruluşları personelinin de yararlanabilir. Komisyon tarafından istenen bilgi ve belgelerin iade edilmek üzere verilmesi zorunludur.

Komisyon, çalışmasını Şubat ayı sonuna kadar tamamlar ve raporunu, izleyen ayın on beşine kadar meclis başkanlığına sunar. Başkan, Nisan ayı meclis toplantısında denetim raporunu okutmak suretiyle meclisin bilgisine sunar.

Konusu suç teşkil eden hususlarla ilgili olarak meclis başkanlığı tarafından yetkili mercilere suç duyurusunda bulunulur.

Komisyonlarda çalıştırılacak uzman kişiler

Madde 22 - Denetim komisyonu çalışmalarında görevlendirilecek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilecek kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarında denetim elemanı veya en az beş yıl kurumlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin yürütüldüğü birimde çalışıyor olması gerekir.

b) Kamu personeli dışındaki kişilerde; kamu kurum ve kuruluşlarının gelir, gider veya bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin yürütülmesinde en az beş yıl çalışmış olmak ya da maliye, muhasebe, işletme, iktisat, kamu yönetimi veya benzer alanlarda en az lisans düzeyinde eğitim almış ve denetim yapabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olması gerekir.

Siyasi partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde teşkilatlarında halen görevli olan kişiler, denetim komisyonlarında uzman olarak görevlendirilemez.

ALTINCI BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Geçici Madde 1 - Kanunun geçici 1 inci maddesi gereğince seçilen başkanlık divanının görev süresi seçildiği tarihten itibaren iki yıldır.

Yürürlük

Madde 23 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 24 - Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.

